

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра обліку та оподаткування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ ГРОШОВИХ КОШТІВ У ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ

Студента 2 курсу, 2м групи,
спеціальності
071 «Облік і оподаткування»
спеціалізації
«Облік і оподаткування»

Лікучова
Олексія Артемовича

Науковий керівник
Доктор економічних наук,
доцент

Король
Світлана Яківна

Гарант освітньої програми
доктор економічних наук,
професор

Бенько
Микола Миколайович

Київ 2018

Київський національний торговельно-економічний університет
Факультет обліку, аудиту та інформаційних систем
Кафедра обліку та оподаткування
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»,
спеціалізація «Облік і оподаткування»

Затверджую

Зав. кафедри обліку та оподаткування

В.В. Сопко

«__» _____ 201__ р.

**Завдання
на випускню кваліфікаційну роботу студентіві**

Ліучова Олексія Артемовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи «Облік, аналіз і аудит грошових коштів у іноземній валюті»

Затверджена наказом ректора від «02» жовтня 2018 р. № 3039

2. Строк здачі студентом закінченої роботи (проекту) _____ 2018 р.

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи

Мета роботи: теоретичне та практичне обґрунтування рекомендацій з удосконалення методики й організації обліку

Об'єкт дослідження: система обліку на підприємстві ТОВ «Магазин круїзів та подорожей»

Предмет дослідження: теоретичні, методичні та організаційні аспекти обліку ТОВ «Магазин круїзів та подорожей»

4. Перелік графічного матеріалу таблиці, схеми, графіки, діаграми, рисунки

5. Зміст випускної кваліфікаційної роботи

ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ ГРОШОВИХ КОШТІВ У ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ У ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ

- 1.1. Економічна сутність грошових коштів та специфіка операцій в іноземній валюті
- 1.2. Огляд та аналіз нормативної бази і спеціальної літератури з теми дослідження
- 1.3. Передумови організації та методики обліку, аналізу та аудиту підприємства в іноземній валюті

Висновки за розділом 1

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ У ТОВ «МАГАЗИН КРУЇЗІВ ТА ПОДОРОЖЕЙ»

- 2.1. Організація обліку грошових коштів в іноземній валюті
- 2.2. Фінансовий облік грошових коштів в іноземній валюті
- 2.3. Узагальнення інформації про кошти у звітності підприємства ТОВ «Магазин круїзів та подорожей»

Висновки за розділом 2

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА АУДИТ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ

- 3.1. Мета, завдання та інформаційні джерела аналізу грошових коштів в іноземній валюті
- 3.2. Методика аналізу руху грошових коштів в іноземній валюті
- 3.3. Методика аудиту операцій з грошовими коштами в іноземній валюті

Висновки за розділом 3

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

7. Календарний план виконання роботи

№ пор.	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	Підготовка Вступу і 1-го розділу роботи	01.03.2018	
2	Підготовка 2-го розділу роботи	15.05.2018	
3	Підготовка 3-го розділу роботи та Висновків	31.08.2018	
4	Попередній захист	листопад 2018	
5	Здачі готової роботи	листопад 2018	
6	Захист випускної кваліфікаційної роботи	грудень 2018	

8. Дата видачі завдання « » 201_р.

9. Керівник випускної кваліфікаційної роботи_____ С.Я. Король

10. Гарант освітньо-професійної програми _____ М.М. Бенько

11. Завдання прийняв до виконання студент _____ О.А. Лікучов

12. Висновок керівника випускної кваліфікаційної роботи

[illegible]

Керівник випускної кваліфікаційної роботи _____ С.Я. Король
(підпис, дата)

Висновок про дипломну магістерську роботу (проект)

Випускна кваліфікаційна робота студента _____ О.А. Лікучов
може бути допущена до захисту в екзаменаційній комісії.

Гарант освітньо-професійної програми _____ М.М. Бенько

Завідувач кафедри _____ О.В. Фоміна

_____ 201_____ p.

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра обліку та оподаткування

ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ
ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на тему:

ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ ГРОШОВИХ КОШТІВ
У ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ

Студента 2 курсу, 2м групи,
спеціальності
071 «Облік і оподаткування»
спеціалізації
«Облік і оподаткування»

Лікучова
Олексія Артемовича

Науковий керівник
Доктор економічних наук,
доцент

Король
Світлана Яківна

Київ 2018

Огляд та аналіз нормативної бази і спеціальної літератури з теми дослідження

№ пор	Назва нормативного акту, рік прийняття	Основний зміст
1.	Конституція України Постанова ВР України № 254к/96-ВР від 28.06.96 р.	Основа законодавчої системи України
2.	Податковий кодекс України Постанова ВР України від 02.12.10 р. № 2755-VI	Регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків, визначає вичерпний перелік податків, що справляються в Україні
3.	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Постанова ВР України від 16.07.99 р. № 996-XIV	Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності
4.	Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестач, псування матеріальних цінностей Постанова КМУ від 22.01.96 р. № 116	Регламентує визначення розміру заподіяних збитків установі чи організації
5.	Інструкція про проведення інвентаризації основних засобів, грошових коштів, нематеріальних активів, ТМЦ документів та розрахунків. Постанова Міністерства фінансів України від 11.08.94 р. № 69	Регламентує проведення інвентаризації основних засобів, грошових коштів, нематеріальних активів, ТМЦ документів та розрахунків
6.	Положення про документальне забезпечення записів бухгалтерського обліку в Україні Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.95 р. № 88	Врегулювання умов складання та вимог щодо первинних документів та бухгалтерських реєстрів
7.	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291	Встановлює призначення і порядок ведення бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти діяльності підприємств
8.	Інструкція про відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах Постанова Правління НБУ від 12.11.2003 р. № 492	Регулює порядок відкриття банками рахунків суб'єктам підприємницької діяльності
9.	Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті України Постанова Правління НБУ від 21.01.2004 р. № 22	Інструкція визначає загальні принципи організації безготівкових розрахунків у національній валюті України їх форми, стандарти документів та порядок їх обігу

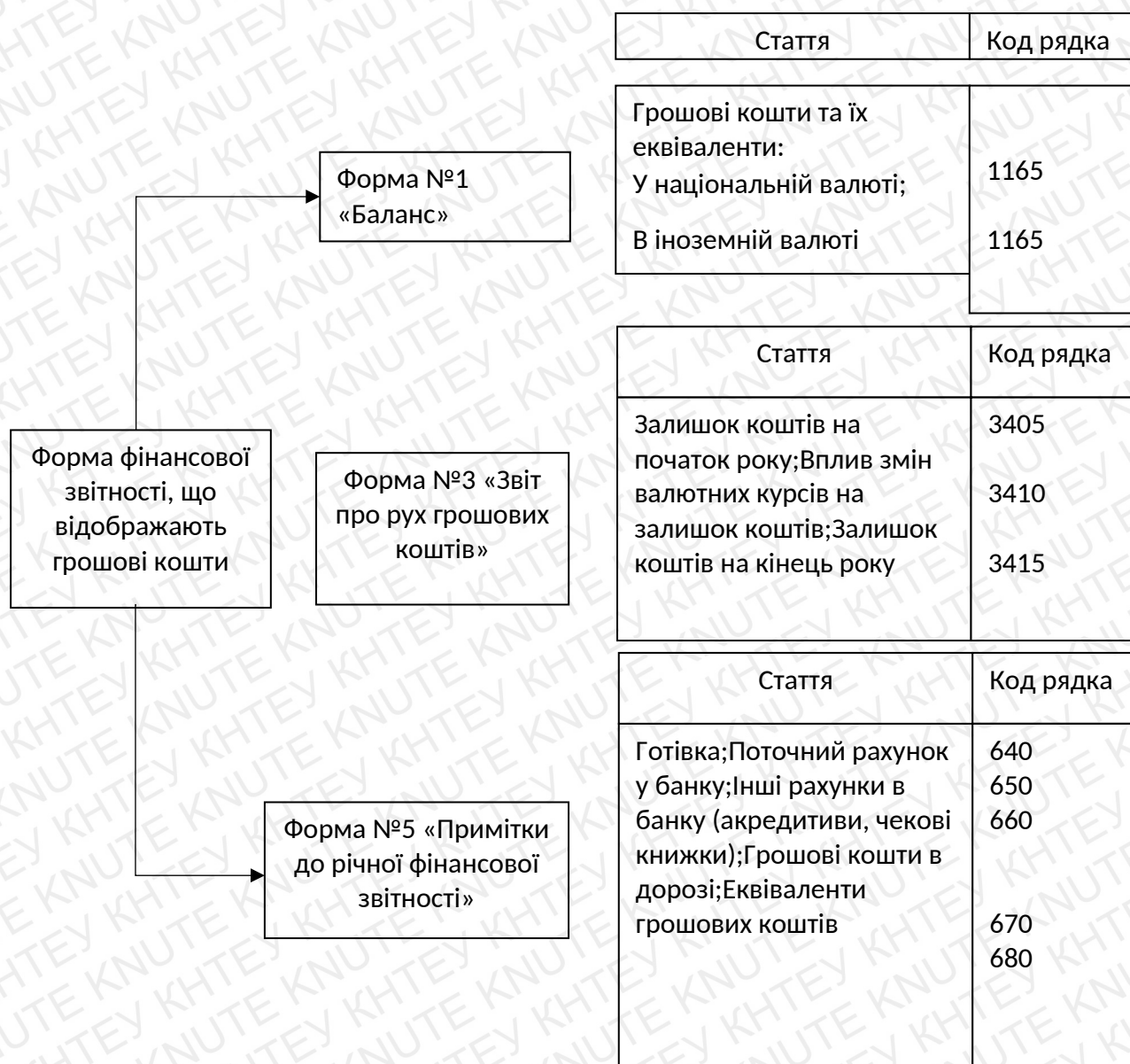
10. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій . наказ МФУ № 291 від 30.11.99 р.	Загальний концептуальний підхід до побудови системи бухгалтерського обліку, визначає перелік рахунків для обліку окремих елементів
---	---

Види курсових різниць	Відображення в обліку	Рахунки бухгалтерського обліку
від перерахунку грошових коштів в іноземній валюті та інших монетарних статей про операційну діяльність	у складі інших операційних доходів (витрат)	714, 945
від перерахунку монетарних статей про інвестиційну і фінансову діяльність за винятком курсових різниць, які відображаються згідно з п. 8 ПСБО 21.	у складі інших доходів (витрат)	744, 974
виникають внаслідок перерахунку зобов'язань засновників при формуванні статутного капіталу	у складі додаткового капіталу	423
виникають щодо дебіторської заборгованості або зобов'язань за розрахунками із господарською одиницею за межами України, погашення яких не плануються і не є ймовірними в найближчій перспективі	у складі іншого сукупного доходу	423

Кореспонденція рахунків з обліку операцій на поточному рахунку в іноземній валюті на ТОВ «Магазин круїзів та подорожей»

№ п/п	Зміст операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн (іноз.валюті)
			Дебет	Кредит	
1.	Отримано передоплату від нерезидента	Виписка банку	312	681	2578,33
2.	Перераховано передоплату нерезиденту	Платіжне доручення	371	312	1816,03
3.	Отримано оплату від нерезидента	Виписка банку	312	362	2050,30
4.	Перерахована оплата нерезиденту	Платіжне доручення	632	312	2487,48
5.	Отримано в касу іноземну валюту з поточного рахунку в іноземній валюті	ПКО	302	312	5034,28
6.	Перераховано валюту для продажу на міжбанківському валютному ринку	Платіжне доручення	334	312	2125,33
7.	Зарахована валюта на поточний рахунок в іноземній валюті, придбана на міжбанківському валютному ринку	Виписка банку	312	333	2307,90
8.	Відображено курсову різницю (операційну, неопераційну):	Бухгалтерська довідка			
	• <i>при зростанні курсу іноземної валюти:</i>		312	714	356,02
	- на залишок коштів на поточному рахунку в іноземній валюті		362	744	817,20
	- на залишок дебіторської заборгованості		945	714	503,00
	- на залишок кредиторської заборгованості		974	744	1117,16
	• <i>при зниженні курсу іноземної валюти:</i>		945	632	2306,30
	- на залишок коштів на поточному рахунку в іноземній валюті		974	312	761,18
	- на залишок дебіторської заборгованості		945	362	3410,00
	- на залишок кредиторської заборгованості		974	714	2598,34
			312	744	3205,60

Рис. 2.1. Відображення інформації про грошові кошти у фінансовій звітності [12]

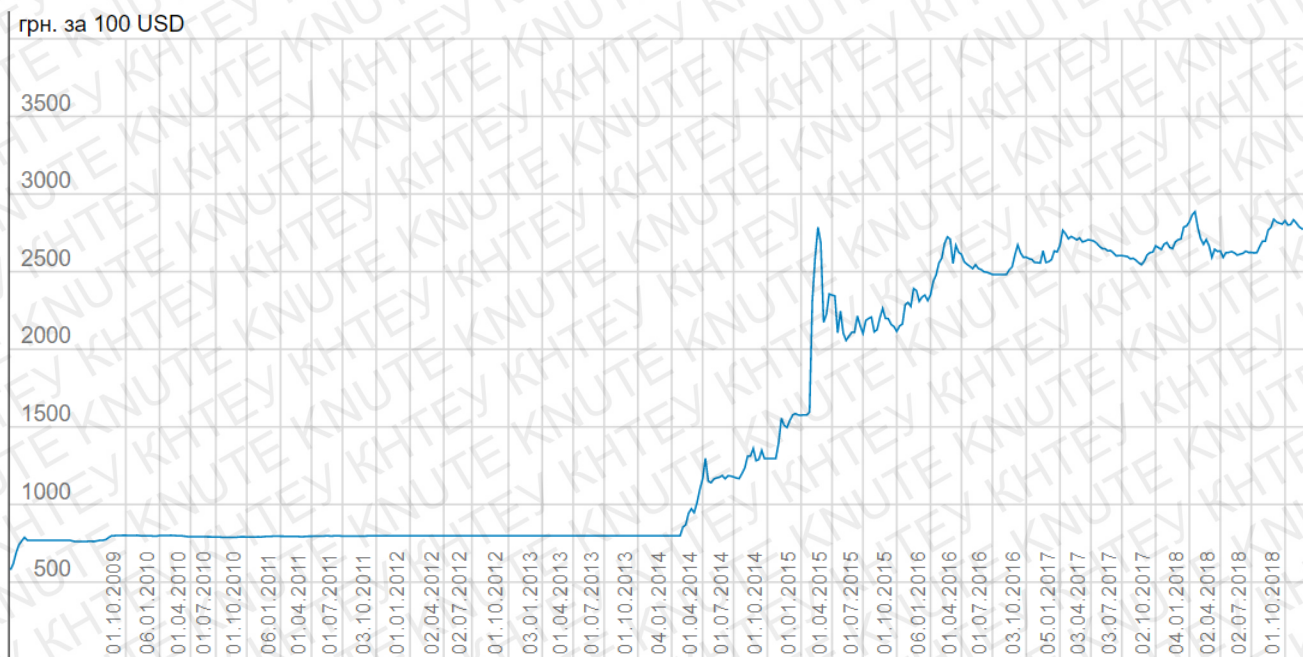

Рис. А.1. Динаміка офіційного курсу гривні до долара США в 2009-2018 рр.

[НБУ <https://index.minfin.com.ua/exchange/nbu/curr/usd/>]

ЗМІСТ

ВСТУП

3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ

1.1. Економічна сутність грошових коштів та специфіка операцій в іноземній валюті

8

1.2. Огляд та аналіз нормативної бази і спеціальної літератури

20

1.3. Передумови організації та методики обліку, аналізу та аудиту грошових коштів підприємства в іноземній валюті

22

Висновки за розділом 1

26

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ У ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ НА ТОВ «МАГАЗИН КРУЇЗІВ ТА ПОДОРОЖЕЙ»

2.1. Організація обліку грошових коштів в іноземній валюті

28

2.2. Фінансовий облік грошових коштів в іноземній валюті

40

2.3. Узагальнення інформації про кошти у звітності підприємства

52

ТОВ «Магазин круїзів та подорожей»

Висновки за розділом 2

54

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА АУДИТ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ

3.1. Мета, завдання та інформаційні джерела аналізу грошових коштів в іноземній валюті

57

3.2. Методика аналізу руху грошових коштів в іноземній валюті

61

3.3. Методика аудиту операцій з грошовими коштами в іноземній валюті

68

Висновки за розділом 3

72

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

74

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

77

ДОДАТКИ

79

Довідка про впровадження результатів випускної кваліфікаційної роботи

Дана студенту другого курсу факультету обліку, аудиту та інформаційних систем Київського національного торговельно-економічного університету Лікучову Олексію Артемовичу в тому, що матеріали його випускної кваліфікаційної роботи на тему «Облік, аналіз та аудит грошових коштів у іноземній валюті», виконаної на матеріалах підприємства ТОВ «Магазин круїзів та подорожей» розглянуті.

Окремі розробки автора, його висновки і пропозиції становлять певний інтерес і прийняті для практичного використання в діяльності нашого підприємства.

Зокрема:

- визначено напрями удосконалення обліку грошових коштів підприємства з метою підвищення корисності облікової інформації для управління ліквідністю підприємства;
- проведено аналіз грошових коштів у іноземній валюті та складено висновки щодо оптимізації позитивного та негативного грошових потоків підприємства;
- • досліджено технологію аудиту звіту про рух грошових коштів та запропоновано напрями її удосконалення;
- рекомендації щодо удосконалення організації зовнішнього аудиту фінансових результатів.

В. О.

М. П.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Становлення ринкової економіки в Україні, розвиток фінансово-господарських зв'язків між суб'єктами підприємницької діяльності, поява новітніх форм платіжних засобів, упровадження інформаційних технологій зумовили необхідність удосконалення обліку. Його реформування покликане адаптувати вітчизняну практику до вимог міжнародних стандартів та створити якісну інформаційну основу для прийняття управлінських рішень, спрямованих на забезпечення ліквідності підприємства в короткостроковій та довгостроковій перспективі. Саме грошові кошти та їх еквіваленти, як найважливіша ланка системи кругообігу ресурсів, формують базис для підвищення платоспроможності господарюючого суб'єкта.

Міжнародна економічна діяльність суб'єктів господарювання створює умови для їхнього ефективного функціонування в сучасній ринковій економіці і формує об'єктивну основу інтеграції України в світову господарську систему. Відповідно до чинного законодавства всі зовнішньоекономічні розрахунки, пов'язані з експортом і імпортом товарів (робіт, послуг) здійснюються резидентами України (юридичними і фізичними особами, зареєстрованими як підприємці) через уповноважені комерційні банки України, які мають ліцензію НБУ на здійснення валютних операцій. Важлива роль в реалізації цієї задачі відводиться організації бухгалтерського обліку на підприємстві, обліку, контролю та аналізу валютних операцій.

У 2009-2014 роках динаміка курсу гривні не зазнавала значних коливань. На початок 2009 року спостерігалось падіння курсу гривні відносно долара США, а з кінця 2009 до 2014 року трималася на стабільному рівні (дод. А).

За даними НБУ в серпні 2011 року надходження іноземної валюти від нерезидентів перевищили валютні перекази на їх користь на 1,7 млрд. дол. США, що сприяло збереженню чистої пропозиції іноземної валюти на безготівковому сегменті валютного ринку та зменшенню чистого попиту на неї на готівковому.

Після 2014 року курс валют почав зростати непередбачуваними темпами. Лише транші МВФ змогли викликати його зниження, чим користувалися

спекулянти валютного ринку, які відіграють не останню роль у впливі на коливання курсу валют. Спричинена недовіра до гривні серед українського населення призвела до відмови від національної валюти на користь долара США, а також до непрогнозованих доходів спекулянтів і ще більшого падіння гривні.

2015-й рік почався з негативних очікувань показників на валютному ринку, що були обґрунтовані подальшим зменшенням обсягів надходження іноземної валюти з приводу інвестицій, кредитів та виручки з експорту. Офіційний та ринковий курси гривні помітно знецінювалися відносно долара США.

В ході виконання випускної кваліфікаційної роботи вивчалась нормативна база з питань організації та методики обліку коштів на поточному рахунку в іноземній валюті.

Організації і методиці обліку операцій в іноземній валюті присвячені праці С.Ф. Голова, В.П. Завгороднього, З.В. Задорожного, М.В. Кужельного, І.І. Павлюка, В.М. Пархоменка, В.В. Сопка, М.М. Ткаченка та інших. Ці праці містять багато цінних пропозицій та рекомендацій щодо ведення обліку згідно чинного законодавства, зазначаючи, разом з тим, що національний облік на даному етапі не відповідає міжнародним вимогам.

Прийнятий у 1999 році Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» доповнює існуючу методологію обліку операцій в іноземній валюті якісно новими принципами: обачності, повного висвітлення, послідовності, превалювання економічного змісту над юридичною формою. Разом з тим, чинні Положення (Стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО) не забезпечують сьогодні впровадження цих принципів в облікову практику підприємств України, які працюють з нерезидентами.

На даний час в обліку операцій в іноземній валюті залишаються проблемними такі питання:

- облік курсової різниці на рахунках фінансових результатів в умовах перехідної економіки формує прибуток або збиток, що не відповідає своїй економічній суті;
- не узгоджені повністю питання бухгалтерського та податкового

обліку, зокрема, в перерахунку активів підприємства, виражених в іноземній валюті;

- відсутність нормативного регулювання таких важливих в зовнішньоекономічній діяльності операцій, як консолідація звітності, страхування валютного ризику, облік суттєвих в фінансовому плані подій після дати складання балансу;

- відсутність в нормативному обліковому законодавстві альтернативних варіантів, що не дає можливості реалізації підприємствами власного економічно обґрунтованого вибору.

Мета роботи – на основі опрацювання нормативної бази, наукової та публіцистичної інформації, існуючої практики організацій обліку, аналіз і аудиту операцій в іноземній валюті виявити їх сучасний стан та вдосконалити методологію і організацію у відповідності з сучасними міжнародними вимогами щодо гармонізації облікового процесу.

Досягнення поставленої мети передбачається шляхом вирішення наступних **завдань**:

- розглянути специфіку операцій в іноземній валюті;
- проаналізувати рух грошових коштів в іноземній валюті;
- вивчити теоретичні аспекти використання валютних коштів та підходи до класифікації операцій з іноземною валютою;
- розглянути методику аудиту операцій з грошовими коштами в іноземній валюті;
- з'ясувати мету та завдання аналізу грошових коштів в іноземній валюті;
- проаналізувати нормативні бази та спеціальну літературу обліку, контролю та аналізу операцій з іноземною валютою;
- з'ясувати передумови обліку, контролю та аналізу операцій з іноземною валютою на прикладі підприємства «Магазин круїзів та подорожей»;
- дослідити організацію обліку операцій з іноземною валютою на підприємстві;

- виділити особливості фінансового обліку грошових коштів в іноземній валюті.

Предмет дослідження. Сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку, аналізу і аудиту коштів в іноземній валюті.

Об'єкт дослідження. Процес бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту операцій у іноземній валюті товариства з обмеженою відповідальністю «Магазин круїзів та подорожей», основним видом діяльності якого є продаж круїзів на лайнерах.

Методологічні прийоми досліджень. У роботі використовувалися загальнонаукові методи, ґрунтовані на системному підході до розкриття питань теорії, методики й організації обліку, аналізу і аудиту грошових коштів в іноземній валюті на підприємстві. Теоретичні аспекти обліку, аналізу і аудиту грошових коштів у іноземній валюті досліджувалися із застосуванням методів індукції і дедукції, за допомогою яких конкретизовано економіко-правову сутність цих об'єктів. Історичний та логічний методи, а також метод порівняння використано під час удосконалення порядку обліку грошових коштів у іноземній валюті, відображення їх у фінансовій звітності підприємства. Методи причинно-наслідкового зв'язку використовувалися для дослідження класифікації грошових коштів у іноземній валюті для потреб обліку, аналізу і аудиту для визначення стану об'єкта обліку на підприємстві «Магазин круїзів та подорожей».

Результати дослідження знайшли відображення у практичних рекомендаціях щодо вдосконалення та гармонізації обліку, контролю та аналізу операцій в іноземній валюті на етапі входження України в світову ринкову систему.

Практична новизна виконаного дослідження полягає у розробці рекомендацій щодо удосконалення методики, організації обліку та аудиту грошових коштів в іноземній валюті на підприємстві «Магазин круїзів та подорожей», зокрема:

- визначено напрями удосконалення обліку грошових коштів підприємства з метою підвищення корисності облікової інформації для управління ліквідністю підприємства;
- проведено аналіз грошових коштів у іноземній валюті та складено висновки щодо оптимізації позитивного та негативного грошових потоків підприємства;
- конкретизовано методику проведення аудиту грошових коштів підприємства з метою посилення контролю;
- досліджено технологію аудиту звіту про рух грошових коштів та запропоновано напрями її удосконалення.

Загальна характеристика структури та обсягу роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, додатків і списку використаних джерел.

Основний зміст викладено на сторінках друкованого тексту. Робота містить 3 таблиці, 2 рисунки, 3 додатки. Список використаних джерел складається зі 20 найменувань, поданих на 90 сторінках.

Робота пройшла апробацію через публікацію наукової статті на тему «Облік операцій в іноземній валюті: національний та міжнародний підхід».

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ

1.1. Економічна сутність грошових коштів та специфіка операцій в іноземній валюті

Гроші – складна економічна категорія. Їх особливість у системному багатофункціональному характері. Наведемо такі характерні ознаки грошей:

- «товар товарів», бо кожний товар у процесі реалізації «висвічує» свою вартість у грошах;
- гроші - це специфічний товар, що виконує роль загального еквівалента;
- «головна та діюча особа» в ринковій економіці;
- «мова ринку».

В економічній теорії традиційно виділяються дві основні концепції походження грошей:

1. Раціоналістична. Основна ідея - гроші виникли як результат певної раціональної угоди між людьми через необхідність виділення спеціального інструменту для обслуговування сфери товарного обігу.

2. Еволюційна. Основна ідея - гроші виділяються із загальної товарної маси, оскільки вони найбільш придатні для виконання функціональної ролі грошового товару. Той чи інший товар стає грошми лише в межах певної особливої суспільної форми товарного виробництва й обігу. Ця концепція підкреслює об'єктивний характер виникнення грошей.

Гроші, як економічна категорія відомі з далеких часів. Поява грошей характеризується розвитком виробничих сил і товарних відносин. Для натурального господарства, для якого властивий низький розвиток виробничих сил, характерно було виробництво продукції для власного споживання. Обмінюватися могли надлишки, що тільки випадково залишилися. Пізніше, коли

відбувся суспільний розподіл праці (землеробство, скотарство, ремесло) виділилися самостійні види діяльності. Життя викликало постійний обмін продуктами праці, але такий обмін можливий тільки на основі товарного виробництва. Товарне виробництво стало необхідністю. Слово «обмін» означає рух товару від одного товаровиробника до іншого з певною еквівалентністю обмінюваних товарів. Ще одне визначення: процес задоволення власних потреб за рахунок товару - еквіваленту.

Таким чином, еквівалентність вимагає порівняння різних товарів за якістю, формою, призначення тощо. При цьому важливо розуміти, що порівняння різних товарів повинне здійснюватися на загальній їх основі. Такою основою є вартість товарів. Вартість характеризує суспільну працю, яка витрачена на виробництво товару і яка уречевлена в цьому товарі. Саме суспільна праця, а не індивідуальна робить товари сумірними. Пояснюється це тим, що при обміні товару на ринку, суспільство як би підтверджує, що на ці товари витрачена суспільна праця і, отже, товари мають вартості. У зв'язку з тим, що праця, витрачена на виробництво окремих товарів різна, товари мають різну вартість. Звідси виникає необхідність вимірювання суспільної праці, а значить і вартості. Вимірювання проводиться визначенням одиниць товару, і тут з'являється поняття мінової вартості. Мінова вартість - це здатність товару обмінюватися на інші товари в певних пропорціях і кількісних їм порівняннях. При натуральному виробництві продукт задовольняв виробника і його сім'ю, тобто для них продукт мав значення як споживча вартість. При виробництві ж товарів для обміну, товаровиробника цікавлять в першу чергу вартість товару і лише в другу – споживча вартість. Товар при обміні повинен володіти вартістю для виробника і споживчою вартістю для покупця. Властивість товару вартість і споживча вартість виступають як єдність протилежностей. Єдність полягає у тому, що ці властивості властиві одному товару, а протилежність - що один і той же товар для однієї людини не може бути одночасно і споживацькою вартістю і вартістю.

В економічній літературі та практиці широко застосовуються поняття «валюта». Валюта обслуговує функціонування світової економіки і створює

умови для інтеграції національних економік різних країн. На основі валюти функціонує валютний ринок і формуються його такі регулятивні інструменти, як платіжний баланс та валютний курс.

Під час здійснення підприємством України зовнішньоекономічної діяльності виникають операції в іноземній валюті. Підприємства резиденти, для здійснення операцій з підприємствами нерезидентами, як засіб платежу використовують іноземну валюту, тобто валюту іншу, ніж валюта звітності. В Україні валютою звітності є грошова одиниця – гривня.

Операцією в іноземній валюті є господарська операція, яка потребує розрахунків в іноземній валюті, або вартість якої визначена в іноземній валюті.

Валютні цінності – цінності, по відношенню до яких валютним законодавством країни встановлено особливий режим обігу на території країни та при перетині її кордонів. Згідно з чинним законодавством України до валютних цінностей віднесено:

- 1) валюту України – грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет і в інших формах, що перебувають у обігу та є законними платіжними засобами на території України; вилучені з обігу або такі, що вилучаються та підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу, а також кошти на рахунках, у внесках в банківських та інших фінансових установах на території України;
- 2) платіжні документи та інші цінні папери (акції, облігації, купони до них, бони, векселі (тратти), боргові розписки, акредитиви, чеки, банківські накази, депозитні сертифікати, ощадні книжки, інші фінансові та банківські документи, виражені у валюті України;
- 3) іноземну валюту – іноземні грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет, що перебувають у обігу та є законними платіжними засобами на території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обігу або вилучаються та підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу, кошти в грошових одиницях іноземних держав і міжнародних розрахункових (клірингових) одиницях, що перебувають на

рахунках або вносяться до банківських та інших фінансових установ за межами України;

4) платіжні документи та інші цінні папери (акції, облігації, купони до них, векселі (тратти), боргові розписки, акредитиви, чеки, банківські накази, депозитні сертифікати, інші фінансові та банківські документи), виражені в іноземній валюті або банківських металах.

Операції в іноземній валюті під час первісного визнання відображаються у валюті звітності перерахунком суми в іноземній валюті з застосуванням валютного курсу на дату здійснення операції (дата визнання активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат). Ведення операцій в іноземній валюті вимагає урахування коливань валютного курсу, тобто курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни, установлений Національним банком України. Наслідком відображення однакової кількості одиниць іноземної валюти за монетарними статтями в національну валюту України за різних валютних курсів виникає, так звана, курсова різниця.

При цьому до монетарних статей відносять статті балансу, що відображають грошові кошти в касі, на рахунках в установах банків, в органах Державного казначейства, а також такі активи й зобов'язання, що будуть отримані чи сплачені у фіксованій сумі грошей або їхніх еквівалентів. На відміну від них немонетарні статті відображають основні засоби, матеріали, та інші статті, які не належать до монетарних.

У розвинутому товарному виробництві вартість товарів визначається в грошовій формі. Гроші не тільки визначають вартість того чи іншого товару, але разом з тим є важливим знаряддям обміну, регулювання ринкової економіки. Стабільність грошової системи свідчить про ефективне функціонування національної економіки, створює передумови для її зростання. Варто зауважити, що протягом століть в економічній науці не було питання, яке викликало б такий інтерес і продовжувало такі гострі дискусії, як питання про походження і природу грошей, їх суть і роль у системі економічних відносин кожного суспільства і всього світового господарства.

Слід зазначити, що найбільш обґрунтовано походження і природу грошей, їх історичну суть і функції розкривають концепції, які розглядають гроші через розвиток обміну і форми вартості.

Вартість у своєму історичному розвитку набувала таких форм: проста, поодинокі або випадкова, повна або розгорнута, загальна і грошова. Кожна наступна форма характеризує вищий ступінь розвитку товарного виробництва й обміну.

Розвиток товарного виробництва, суспільного поділу праці зумовили подальший розвиток обміну, який набуває регулярного характеру. Це означало перехід від простої до повної, або розгорнутої форми вартості, коли один товар може обмінюватись на багато інших товарів, які виступають у ролі еквівалента. В таких умовах безпосередній обмін товару на товар зникає, що означає перехід до загальної форми вартості.

Гроші – це товар, який є загальним еквівалентом для всіх інших товарів. З появою грошей стало можливим вимірювання вартостей різних товарів, а розвиток форм вартості набуває свого завершення. Таким чином, гроші як товар, що виконує функцію загального еквівалента, виникли стихійно в результаті розвитку товарного виробництва, обміну і форм вартості. Саме з товарообміну розпочинається власне історія виникнення та розвитку грошей.

Сутність грошей найповніше виявляється в їхніх функціях. У розвинутому товарному господарстві гроші виконують п'ять функцій:

- 1) міри вартості;
- 2) засобу обігу;
- 3) засобу нагромаджень і заощаджень;
- 4) засобу платежу;
- 5) світових грошей.

З названих функцій грошей найбільшу значущість має **перша** – міра вартості. Являючи собою еквівалентну вартість, тим самим гроші вимірюють вартість усіх товарів в обміні. Здійснення функції міри вартості дістає прояв у

ціні, як грошового вираження вартості товару. Вартість представлена в грошовій одиниці, виступає як масштаб цін.

Друга функція грошей – засіб обігу. Вона пов'язана з тим, що безпосередній обмін товарів переріс у товарно-грошовий обіг. У цьому процесі гроші відіграють роль посередника в обміні двох товарів: товар-гроші-товар. Вони функціонують уже не уявно, а реально, як купівельний засіб платежу і обслуговують акт продажу-купівлі. У даний час цю функцію виконують паперові й кредитні гроші.

Третя функція грошей – засіб нагромадження і заощадження пов'язана з двома попередніми функціями. Щоб товаровиробнику купити потрібний товар, треба мати певну суму грошей. Тому часто гроші, виручені від продаж у товару, вилучаються з обігу і перетворюються на засіб накопичення купівельної спроможності, яка може бути використана на купівлю потрібних товарів у майбутньому.

Четверта функція грошей – засобу платежу полягає в тому, що вони стають засобом відкладених платежів, які повинні здійснитися у майбутньому, при сплаті боргових зобов'язань, коли товари продаються в кредит, при виплаті заробітної плати, податків, оплати житла та ін. Цю функцію виконують кредитні гроші (векселі, банкноти, чеки), електронні гроші, на базі яких виникли кредитні картки. Їх застосування звужує сферу використання готівкових грошей і чеків, є стимулом у реалізації товарів та послуг і одночасно інструментом кредиту. Особливість функції засобу платежу полягає в тому, що гроші тут виступають не як засіб обігу, а як індивідуальне втілення суспільної праці, завершуючи кредитну угоду. Розвиток кредитних відносин створює можливість виплачувати позики через взаємні зарахування боргових зобов'язань без залучення наявних (готівкових) грошей.

П'ята функція грошей – функція світових грошей. Цю функцію грошей породжують взаємодія національного і світового ринку, міжнародна торгівля. Світові гроші функціонують як загальний між народний платіж ний і купівельний засіб, як загальне втілення суспільного багатства. Початково

функцію світових грошей виконувало золото. Але поступово на його місце прийшли резервні національні валюти розвинутих країн, до яких і перейшла функція світових грошей (долар США, англійський фунт стерлінгів, європейська валютна одиниця - ЄВРО та ін.). Їх особливістю є те, що вони мають не тільки внутрішню, а й зовнішню оборотність, тобто вільно обмінюються на валюту інших країн. Але золото і в сучасних умовах залишається надійним гарантом у міжнародних розрахунках, воно є певним резервним, страховим фондом світових грошей і нагромаджується в центральних банках більшості країн світу [22].

В економічній теорії існує дві основні концепції визначення причин інфляції – монетарна і немонетарна. Представники монетарної концепції вважають, що основними причинами інфляції є:

- 1) зростання грошової маси в обігу, яке перевищує зростання реального обсягу виробництва товарів та послуг при сталій швидкості обігу грошей;
- 2) зростання швидкості обігу грошей при їхній сталій номінальній кількості, що перевищує зростання обсягів виробництва.

Така ситуація в національній економіці пояснюється, насамперед, надлишковим сукупним попитом, який призводить до зростання цін при постійному реальному обсязі виробництва благ і зумовлює інфляцію попиту.

В суспільстві створюється ситуація, коли в сфері обігу перебуває багато паперових грошей, які населення намагається перетворити на матеріальні цінності. Інфляція попиту виникає, як правило, в умовах повної завантаженості виробничих потужностей та повної зайнятості. У цих умовах зростання сукупного попиту, що перевищує виробничі можливості, викликає підвищення ринкових цін на товари та послуги.

Представники ж немонетарної концепції основними причинами інфляції вважають збільшення витрат виробництва, зростання сукупного попиту за умови повної зайнятості або зменшення сукупної пропозиції. На зростання витрат виробництва може впливати перевищення темпів зростання заробітної плати над темпами зростання продуктивності праці, підвищення цін на сировину і енергію

та збільшення податків. Прихильники даної концепції виходять з того, що зростання витрат на одиницю продукції призводить до зменшення пропозиції товарів та послуг національній економіці, що викликає зростання загального рівня цін та інфляції.

Інфляційний процес у своєму розвитку проходить два етапи:

На першому з них темпи знецінення грошей відстають від темпів зростання паперової маси, дезорганізуючий вплив інфляції на процес суспільного відтворення ще не вповні виявляється. Тимчасово може створюватися специфічно висока ринкова кон'юнктура, основою якої насправді є інфляція. На першому етапі згубна дія інфляційного процесу проявляється неповною мірою. При цьому реалізація комплексу протиінфляційних заходів потребує найменших затрат, а їх дієвість – найвища. Економічна система ще має ряд ефективних засобів регулювання, тому є можливість не тільки обмежувати негативні наслідки інфляції, а й приховувати їх.

На другому етапі свого розвитку інфляційний процес різко прискорюється, темпи зростання суспільного виробництва починають відставати від знецінення паперових грошей, а інфляційне переповнення сфери грошового обігу стає вже очевидним. Це спричинюється:

- 1) занепадом національного виробництва, зростаючим відставанням у науково-технічному прогресі, зниженням суспільної продуктивності праці;
- 2) зменшенням товарообігу, зумовленого зниженням якості та скороченням асортименту товарів; скороченням закупок імпортованих товарів;
- 3) зростанням дефіцитності товарів;
- 4) від'ємним платіжним балансом країни, коли збитки від зовнішньоекономічної діяльності вже не покриваються доходами.

Отже, інфляція – це багаточинниковий складний процес, який чітко відображає всі основні проблеми її суперечності національної економіки. Найбільш очевидно вона проявляє себе в систематичному переповненні сфери грошового обігу масою надлишкових паперових грошей, що веде до їх знецінення та додаткового перерозподілу національного доходу на шкоду

більшості населення країни. Здійснюючи емісію (випуск) грошей, держава може випускати їх не тільки для потреб товарообігу, але й для вирішення інших проблем, зокрема для покриття дефіциту Державного бюджету. В результаті порушується співвідношення між товарною і грошовою масою, що може призвести до виникнення інфляції.

Інфляція пов'язана з переповненням сфери грошового обігу масою надлишкових грошей, незабезпечених матеріальними цінностями, що веде до їх знецінення, до стійкого зростання рівня цін на товари та послуги (явному чи прихованому). Під час інфляції має місце знецінення грошей стосовно до золота, іноземної валюти, товару [23].

Можна з впевненістю сказати, що облік операцій в іноземній валюті є чи не найбільш складним розділом бухгалтерського обліку і викликає у бухгалтерів велику кількість непорозумінь. Якщо раніше ця проблема стосувалася відносно вузького кола переважно великих компаній та банків, то після вступу України до ВТО, а особливо після підписання Угоди про ЗВТ з Євросоюзом, все більше малих та середніх підприємств долучаються до зовнішньоекономічної діяльності, намагаючись скористатися з лібералізації митних режимів. А отже, сфера застосування іноземної валюти у господарській діяльності й надалі розширюватиметься.

З іншого боку, актуальності питанню додає той факт, що з 2015 року українські компанії складають декларації з податку на прибуток на основі даних бухгалтерського обліку, а отже правильне ведення обліку операцій в іноземній валюті набуває більшого значення для запобігання застосуванню штрафних санкцій з боку податкових органів.

Базуючись на нашому досвіді виконання консалтингових проектів, ми підготували стислий аналіз типових помилок та рекомендації щодо ведення обліку валютних операцій.

Вітчизняним законодавством передбачені розрахунки – поточні торговельні операції в іноземній валюті між:

- юридичними особами-резидентами та юридичними особами-нерезидентами при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності за торговельними операціями;
- юридичними особами-резидентами на території України, за умови наявності індивідуальної ліцензії Національного банку України;
- юридичними особами-нерезидентами та юридичними особами-резидентами через юридичних осіб-резидентів-посередників відповідно до договорів (контрактів, угод), що укладені відповідно до чинного законодавства України.

А також інші розрахунки, операції на міжбанківському валютному ринку України та оплата товарів (робіт, послуг) з використанням чеків та пластикових карток.

Для здійснення зазначених розрахунків використовують поточні, розподільчі, кредитні та депозитні (вкладні) банківські рахунки.

Поточний рахунок в іноземній валюті відкривається підприємству для проведення розрахунків у межах чинного законодавства України в безготівковій та готівковій іноземній валюті при здійсненні поточних операцій, визначених чинним законодавством України.

Розподільчий рахунок призначений для попереднього зарахування коштів в іноземній валюті, що надійшли на адресу юридичної особи-резидента згідно з чинним законодавством України. Кошти, які були зараховані на розподільчий рахунок і не підлягають продажу у повному обсязі на міжбанківському валютному ринку України, розподіляються за призначенням за дорученням резидента. Гривневий еквівалент коштів в іноземній валюті, які були зараховані на розподільчий рахунок і згідно з чинним законодавством України підлягають продажу в повному обсязі на міжбанківському валютному ринку України, у встановленому порядку зараховується на поточний рахунок резидента - власника коштів.

Кредитні рахунки в іноземній валюті відкриваються уповноваженим банком у встановленому чинним законодавством України порядку на договірній

основі юридичним особам-резидентам, фізичним особам-резидентам, які займаються підприємницькою діяльністю, та юридичним особам-нерезидентам – банківським установам. Кредитні рахунки призначені для обліку кредитів, які надані шляхом оплати розрахункових документів чи шляхом перерахування кредитних коштів на поточний рахунок позичальника відповідно до умов кредитної угоди.

Депозитні (вкладні) рахунки у іноземній валюті відкриваються уповноваженим банком фізичним та юридичним особам (резидентам і нерезидентам) на підставі укладеного депозитного договору між власником рахунку та банком на визначений у договорі строк.

Згідно з чинним законодавством усі міжнародні розрахунки, пов'язані з експортом та імпортом товарів, наданням послуг та іншими комерційними угодами, здійснюються резидентами (юридичними особами, зареєстрованими як підприємці) лише через уповноважені банки.

При розрахунках за експортними операціями виручка резидентів у іноземній валюті підлягає зарахуванню на їхні валютні рахунки у термін виплати заборгованостей, зазначений у контракті, але не пізніше 90 календарних днів з дати митного оформлення продукції, що експортується, а у разі експорту робіт (послуг), прав інтелектуальної власності – з моменту підписання акту або іншого документа, що засвідчує виконання робіт, надання послуг тощо.

Кошти, що надійшли на користь резидентів, які виступають посередниками, повинні бути перераховані на рахунок останніх протягом 5 робочих днів з моменту отримання посередником письмового підтвердження про зарахування відповідних коштів на його банківський рахунок, але не пізніше 12 днів з моменту фактичного надходження цих коштів на банківський рахунок посередника згідно з Правилами здійснення операцій на міжбанківському валютному ринку. При розрахунках за імпортними операціями перерахування платежів за кордон за дорученням суб'єктів господарської діяльності проводиться уповноваженими банками через систему відкритих ними кореспондентських рахунків у закордонних банках.

Імпортні операції резидентів, які здійснюються на умовах відстрочки поставок (якщо відстрочка перевищує 90 днів з моменту здійснення авансового платежу або виставлення векселя), потребують індивідуального дозволу регіонального управління Національного Банку. Моментом здійснення авансового платежу або виставлення векселя на користь іноземного партнера вважається дата списання коштів з валютного рахунку резидента або дата виписки векселя.

За відсутності на рахунку резидента передбаченої контрактом вільно конвертованої валюти для оплати продукції, що імпортується в Україну, уповноважений банк здійснює конвертацію наявної іноземної валюти у валюту контракту за курсом купівлі або за згоди іноземного партнера, оплата може бути здійснена у наявній на рахунку вільно конвертованій валюті, яка перераховується за крос-курсом (на дату здійснення платежу) у валюту контракту. У разі, якщо між партнерами досягнуто згоди на оплату продукції в іншій вільно конвертованій валюті, ніж передбачено контрактом, перерахунок вартості контракту у валюті, в якій буде зроблено платіж, проводиться за крос-курсом на останню дату публікації у «FINANCIAL TIMES» перед здійсненням платежу або за даними системи «REUTERS» на дату здійснення платежу.

Валютні кошти, придбані у встановленому порядку через уповноважені банки або інші кредитно-фінансові установи на валютній біржі, повинні бути використані резидентом протягом 5 робочих днів з моменту зарахування їх на його балансовий валютний рахунок на цілі, вказані у заяві на купівлю валюти. У разі порушення резидентами зазначеного терміну придбана валюта продається уповноваженими банками на шостий робочий день на міжбанківському валютному ринку України.

Уповноважені банки України на підставі аналізу одержаних реєстрів вантажних митних декларацій, які надсилають їм щотижня державні митні органи, встановлюють контроль за своєчасним надходженням резидентам виручки у іноземній валюті за продукцію, роботи, що були експортовані, або продукції у разі її імпорту з-за кордону з моменту здійснення авансового

платежу або відкриття акредитива на користь імпортера. Для встановлення контролю за здійсненням розрахунків у іноземній валюті при списанні коштів з рахунку, коли здійснюється авансовий платіж чи попередня оплата за продукцію, яка імпортується в Україну, банк реєструє цю операцію у спеціальному журналі.

Експортні операції резидента фіксуються уповноваженими банками після одержання реєстрів вантажних митних декларацій в аналогічному журналі з одночасною вимогою від резидентів копії контракту та копії товарно-супровідних документів, що підтверджують момент фактичного перетину митного кордону України.

1.2. Огляд та аналіз нормативної бази і спеціальної літератури з теми дослідження

Характеристика таблиці 1.1 показала, що для регулювання грошових коштів є ще багато законодавчих актів, інструкцій, листів, положень, постанов, наказів, рекомендацій, листів тощо. Загальними недоліками нормативної бази являється її нестабільність, безсистемність, та протиріччя. На сьогодні особливо гостро проявився і зовнішній недолік податкового законодавства, а саме невідповідність з іншими законодавчими галузями: конституційною, бюджетною, цивільною, адміністративною та кримінальною.

Основним недоліком нормативного забезпечення обліку і контролю грошових потоків є недосконалість «Звіту про рух грошових коштів». Недоліком цього звіту є те, що він формується за період на певну дату (кінець звітного року), що дає змогу порівняти показники на початок та кінець року, однак виключено можливість дослідження динаміки цих показників постійно впродовж усього періоду. Для ефективних управлінських рішень цей звіт необхідно складати хоча б раз в квартал, щоб своєчасно зреагувати на зміни, або негативні наслідки руху грошових коштів.

В цілому, охарактеризувавши діючу нині нормативну базу, можна сказати, що вона потребує подальшого удосконалення, наближення до міжнародної практики та більшої узгодженості законодавчих актів між собою.

Огляд економічної літератури і періодичних видань з питань обліку і аудиту операційних доходів та його удосконалення дозволяє відмітити велику кількість публікацій, в яких розглядаються питання реформування бухгалтерського обліку в цілому і, зокрема, з питань удосконалення методології фінансового обліку доходів в торгівлі. Так з обліку, аудиту, аналізу господарської діяльності видаються навчальні посібники і монографії, рекомендації і наукові праці.

Таблиця 1.1

№ пор	Назва нормативного акту, рік прийняття	Основний зміст
2.	Конституція України Постанова ВР України № 254к/96-ВР від 28.06.96 р.	Основа законодавчої системи України
3.	Податковий кодекс України Постанова ВР України від 02.12.10 р. № 2755-VI	Регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків, визначає вичерпний перелік податків, що справляються в Україні
4.	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Постанова ВР України від 16.07.99 р. № 996-XIV	Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності
5.	Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестач, псування матеріальних цінностей Постанова КМУ від 22.01.96 р. № 116	Регламентує визначення розміру заподіяних збитків установі чи організації
6.	Інструкція про проведення інвентаризації основних засобів, грошових коштів, нематеріальних активів, ТМЦ документів та розрахунків. Постанова Міністерства фінансів України від 11.08.94 р. № 69	Регламентує проведення інвентаризації основних засобів, грошових коштів, нематеріальних активів, ТМЦ документів та розрахунків
7.	Положення про документальне забезпечення записів бухгалтерського обліку в Україні Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.95 р. № 88	Врегулювання умов складання та вимог щодо первинних документів та бухгалтерських реєстрів

7	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291	Встановлює призначення і порядок ведення бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти діяльності підприємств
9.	Інструкція про відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах Постанова Правління НБУ від 12.11.2003 р. № 492	Регулює порядок відкриття банками рахунків суб'єктам підприємницької діяльності
10.	Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті України Постанова Правління НБУ від 21.01.2004 р. № 22	Інструкція визначає загальні принципи організації безготівкових розрахунків у національній валюті України їх форми, стандарти документів та порядок їх обігу
11.	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій . наказ МФУ № 291 від 30.11.99 р.	Загальний концептуальний підхід до побудови системи бухгалтерського обліку, визначає перелік рахунків для обліку окремих елементів

Отже, в цілому при вивченні комплексу законодавчих актів та спеціальної літератури можлива достовірна та правомірна організація обліку господарських операцій по підприємству в цілому, а також по окремих господарських фактах.

Вивчення питань організації і методології бухгалтерського обліку операцій на інших рахунках у банку та інших коштів в сучасній економічній літературі дозволяє зробити висновок, що ведеться ґрунтовна наукова і організаційна робота в Україні, щодо удосконалення інформаційної системи управління підприємствами. В умовах постійних змін у законодавчій і нормативній базі особливого значення набувають розгляд і публікація окремих важливих питань методології облік.

1.3. Передумови організації та методики обліку, аналізу та аудиту грошових коштів підприємства в іноземній валюті

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку

інформації про операції в іноземних валютах та відображення показників статей фінансової звітності господарських одиниць за межами України в грошовій одиниці України [13].

МСФЗ – це Міжнародні стандарти фінансової звітності, їх метою є визначення принципів фінансової звітності щодо фінансових активів і фінансових зобов'язань, які забезпечать надання користувачам фінансової звітності доречної та корисної інформації, необхідної для виконання ними оцінки сум, строків і невизначеності майбутніх грошових потоків суб'єкта господарювання [11].

Методичні засади обліку операцій в іноземній валюті також регламентуються Планом рахунків бухгалтерського обліку [9].

Резиденти – юридичні особи і суб'єкти господарської діяльності України, які не мають статусу юридичної особи (філії, представництва тощо), які створені і здійснюють свою діяльність відповідно до законодавства України з місцезнаходженням на її території; дипломатичні представництва, консульські установи та інші офіційні представництва України за кордоном, що мають дипломатичні привілеї й імунітет, а також філії та представництва підприємств і організацій України за кордоном, які не здійснюють господарської діяльності.

Нерезиденти – юридичні особи і суб'єкти господарської діяльності, які не мають статусу юридичної особи (філії, представництва тощо) з місцезнаходженням за межами України, які створені і здійснюють свою діяльність відповідно до законодавства іншої держави; розташовані на території України дипломатичні представництва, консульські установи та інші офіційні представництва іноземних держав, міжнародні організації і їх представництва, які мають дипломатичні привілеї й імунітет, а також представництва інших іноземних організацій і фірм, які не здійснюють господарської діяльності відповідно до законодавства України.

До валютних цінностей чинне законодавство відносить іноземну валюту. Іноземна валюта – це іноземні грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет, що перебувають в обороті і є законним платіжним засобом на

території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обороту або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, що перебувають в обороті, кошти у грошових одиницях іноземних держав і міжнародних розрахункових (клірингових) одиницях, які перебувають на рахунках або вносяться до банківських та інших кредитно-фінансових установ за межами України.

Крім того, до валютних цінностей, які належать резидентам і нерезидентам – власникам валютних цінностей, віднесено також платіжні документи й інші цінні папери (акції, облігації, купони до них, векселі (тратти), боргові розписки, акредитиви, чеки, банківські накази, депозитні сертифікати, інші фінансові і банківські документи), виражені в іноземній валюті або банківських металах.

Основні фінансові показники діяльності ТОВ «Магазин круїзів та подорожей» представлені у «Балансі підприємства» за 2017 р. та у «Звіті про фінансові результати» за 2017 р. Основне джерело доходів підприємства – виручка від реалізації продукції за основними видами діяльності туристичних агентств. Дохід (виручка) від реалізації продукції за 2017 р. склав тис. грн. порівняно з планом тис. грн. Ріст досягнуто в основному за рахунок збільшення обсягів реалізації продажів, у порівнянні з минулими роками. Порівняно з планом доходи від продажів значно зросли. Пояснюється це тим, що заздалегідь спланувати обсяги діяльності не можливо, так як ситуація залежить від кон'юнктури ринку, від змін в законодавстві, обмежень та інших чинників. Ріст загального доходу вплинув і на збільшення проти плану на чистого доходу від реалізації продукції та чистого прибутку в цілому на протязі 5 років, показані у балансі підприємства (дод. Б).

Пропорційно росту доходу (виручки) від реалізації продукції зросла і собівартість реалізованої продукції: за 2017 р. вона склала проти запланованих 64012 тис. грн. Збільшення пояснюється ростом обсягів продаж порівно з планом і 2017 р., викликане зростом валютного курсу.

Відповідно до ПСБО 21 і Плану рахунків бухгалтерський облік наявності та руху валютних коштів здійснюється за кожним найменуванням валюти на

окремому субрахунку третього порядку залежно від виду валюти або рахунків, відкритих в установах банків. Бухгалтерський облік валютних операцій ведеться за субрахунками, встановленими планом рахунків: 302 «Каса в іноземній валюті»; 318 «Поточні рахунки в іноземній валюті»; 442 «Інша переоцінка» (для відображення курсових різниць). Крім того, до рахунку 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» за необхідності доцільно відкрити субрахунки (рахунки третього порядку): 312-1 «Валютний рахунок в країні», 312-2 «Валютний рахунок за кордоном», 312-3 «Транзитний валютний рахунок» і на них відповідно організовувати облік за видами валют.

До каси іноземна валюта може надходити з валютного рахунку у банку, від покупців в оплату проданого товару (виконаних робіт, наданих послуг) підприємством, від підзвітних осіб як залишок не використаного авансу. З каси валюта може вноситись до банку – на валютний рахунок, видаватись у підзвіт для покриття витрат на відродження за кордон або, у випадках, дозволених законодавством, стороннім організаціям в оплату їх продукції (послуг). Наявність і рух готівкової іноземної валюти в касі підприємства відображається на рахунку 30 «Каса», за субрахунком 302 «Каса в іноземній валюті». Записи на субрахунку 302 здійснюються в загальноприйнятому порядку на підставі звітів касира з доданими до них прибутковими і видатковими касовими ордерами. Аналітичний облік іноземної валюти у касі підприємства ведеться в касових книгах за кожною валютою зокрема і одночасно в гривнях за офіційним курсом НБУ. На підставі звіту касира і доданих до нього первинних документів на валютні операції складають окремо на кожен вид валюти.

Записи на рахунку 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» та його субрахунках здійснюються на підставі виписок банку з цього рахунка і доданих до них розрахунково-платіжних документів, за якими були зараховані або сплачені кошти у іноземних валютах. Аналітичний облік по рахунку 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» ведеться так, щоб забезпечити достовірну інформацію про наявність і рух валютних коштів по кожному з відкритих у банку рахунках в іноземних валютах: «Валютний рахунок у доларах

США», «Валютний рахунок в англійських фунтах», «Валютний рахунок у німецьких марках» тощо. Проте для систематизації і узагальнення інформації про господарські операції у різних валютах у бухгалтерському обліку здійснюється перерахунок іноземних валют у національну валюту України (в гривні) за курсом, встановленим НБУ на дату оформлення розрахунково-платіжних документів. Такою датою вважається дата виписки платіжного доручення на перерахування іноземної валюти зарубіжному партнеру, дата виписки прибуткових і видаткових касових ордерів, дата митного оформлення матеріальних цінностей (робіт, послуг) по експортно-імпортних операціях.

У регістрах бухгалтерського обліку операції з іноземною валютою повинні бути відображені паралельно, як в іноземній, так і у національній валюті України (гривнях).

При опрацюванні первинних документів, вартісні показники яких вказані в іноземних валютах, облікові працівники в знаменнику вказують еквівалент цих показників у гривнях по курсу НБУ на дату, яка прийнята для перерахунку операцій у іноземній валюті. У облікових регістрах (журналах-ордерах, відомостях, книгах) господарські операції також відображають в гривнях та іноземній валюті (з зазначенням назви валюти – російські рублі, долари США тощо).

Бухгалтерський облік операцій у іноземних валютах ведеться в тій самій системі рахунків, що й облік операцій у гривнях. Записи по рахунках розрахунків з постачальниками і підрядчиками, покупцями і замовниками та іншими дебіторами і кредиторами здійснюються відповідно на рахунках 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками») 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядчиками», 64 «Розрахунки за податками й платежами» та ін. При цьому можливе відокремлення розрахунків в іноземних валютах на окремих субрахунках, що відкриваються в складі відповідних синтетичних рахунків. У облікових регістрах обов'язково вказують дату здійснення господарської операції, оформленої відповідним документом.

Висновки за розділом 1

У сучасних економічних умовах здійснення операцій в іноземній валюті супроводжується появою низки специфічних рис, які певним чином трансформують їхню сутність і потребують відповідної ідентифікації у визначеннях термінів. У зв'язку з цим запропоновано авторське трактування основних взаємопов'язаних термінів, таких як «валюта», «валютні відносини», «валютні операції», «іноземна валюта», «валюта представлення», в яких враховано властиві їм явища, процеси та характеристики. Для виявлення тенденційності та типізованих трансформацій здійснення операцій в іноземній валюті, а також ідентифікації підходів до їхнього відображення у фінансовій звітності, обґрунтовано періодизацію формування валютних відносин в Україні.

РОЗДІЛ 2.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ У ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ НА ТОВ «МАГАЗИН КРУЇЗІВ ТА ПОДОРОЖЕЙ»

2.1. Організація обліку грошових коштів в іноземній валюті

Операції в іноземній валюті з купівлі-продажу, одержання позикових коштів та здійснення фінансових інвестицій мають відображатися в обліку та у звітності підприємства як у національній валюті, так і у валюті платежів і розрахунків за кожною іноземною валютою окремо. Для переведення іноземної валюти в національну грошову одиницю використовується валютний курс. Для цілей бухгалтерського обліку валютним курсом є встановлений Національним банком України (НБУ) курс валюти звітності до грошової одиниці іншої країни. Цей курс використовують всі резиденти і нерезиденти, які здійснюють діяльність в Україні незалежно від форм власності та господарювання.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» відносить до операцій в іноземній валюті господарські операції, вартість яких визначена в іноземній валюті або яка потребує розрахунків в іноземній валюті [13].

Операції в іноземній валюті під час первісного визнання відображаються у валюті звітності шляхом перерахунку суми в іноземній валюті із застосуванням валютного курсу на початок дня, дати здійснення операції (дати визнання активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат). Підприємство може операції з безготівкових розрахунків в іноземній валюті відображати у валюті звітності у сумі, визначеній у документах банку, з урахуванням особливостей застосування банком валютного курсу на дату здійснення операції, у разі якщо це не суперечить вимогам податкового і митного законодавства в частині застосування валютного курсу.

При проведенні розрахунків в іноземній валюті підприємство повинно враховувати наступне. Сума авансу (попередньої оплати) в іноземній валюті, надана іншим особам у рахунок платежів для придбання немонетарних активів і

отримання робіт і послуг, при включенні до вартості цих активів (робіт, послуг) перераховується у валюту звітності із застосуванням валютного курсу на початок дня дати сплати авансу. У разі здійснення авансових платежів в іноземній валюті постачальникові частинами та одержання частинами від постачальника немонетарних активів (робіт, послуг) вартість одержаних активів (робіт, послуг) визнається за сумою авансових платежів із застосуванням валютних курсів, виходячи з послідовності здійснення авансових платежів. Сума авансу в іноземній валюті, одержана від інших осіб у рахунок платежів для поставлення готової продукції, інших активів, виконання робіт і послуг, при включенні до складу доходу звітного періоду перераховується у валюту звітності із застосуванням валютного курсу на початок дня дати одержання авансу. У разі одержання від покупця авансових платежів в іноземній валюті частинами та відвантаження частинами покупцеві немонетарних активів (робіт, послуг) дохід від реалізації активів (робіт, послуг) визнається за сумою авансових платежів із застосуванням валютних курсів, виходячи з послідовності одержання авансових платежів. Балансова вартість зазначених статей балансу надалі визначається (оцінюється) згідно з відповідними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

На кожну дату балансу:

- а) монетарні статті в іноземній валюті відображаються з використанням валютного курсу на кінець дня дати балансу;
- б) немонетарні статті, які відображені за історичною собівартістю і зарахування яких до балансу пов'язано з операцією в іноземній валюті, відображаються за валютним курсом на початок дня дати здійснення операції;
- в) немонетарні статті за справедливою вартістю в іноземній валюті відображаються за валютним курсом на початок дня дати визначення цієї справедливої вартості.

Визначення курсових різниць за монетарними статтями в іноземній валюті проводиться на дату балансу, а також на дату здійснення господарської операції в її межах або за всією статтею (відповідно до облікової політики). Для

визначення курсових різниць на дату балансу застосовується валютний курс на кінець дня дати балансу. При визначенні курсових різниць на дату здійснення господарської операції застосовується валютний курс на початок дня дати здійснення операції. Підприємство може здійснити перерахунок залишків на кінець дня за монетарними статтями в іноземній валюті, за якими протягом дня здійснювались господарські операції із застосуванням валютного курсу, встановленого на кінець цього дня (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Порядок відображення курсових різниць в бухгалтерському обліку
за ПСБО 21 «Вплив змін валютних курсів»**

Види курсових різниць	Відображення в обліку	Рахунки бухгалтерського обліку
від перерахунку грошових коштів в іноземній валюті та інших монетарних статей про операційну діяльність	у складі інших операційних доходів (витрат)	714, 945
від перерахунку монетарних статей про інвестиційну і фінансову діяльність за винятком курсових різниць, які відображаються згідно з п. 8 ПСБО 21.	у складі інших доходів (витрат)	744, 974
виникають внаслідок перерахунку зобов'язань засновників при формуванні статутного капіталу	у складі додаткового капіталу	423
виникають щодо дебіторської заборгованості або зобов'язань за розрахунками із господарською одиницею за межами України, погашення яких не плануються і не є ймовірними в найближчій перспективі	у складі іншого сукупного доходу	423

У регістрах бухгалтерського обліку операції з іноземною валютою повинні бути відображені паралельно як в іноземній, так і у національній валюті України (гривнях). З цією метою в меморіальних ордерах для кожного запису валютних операцій передбачають 2 рядки за одним порядковим номером (один – для суми в іноземній, другий – в національній валюті).

Бухгалтерський облік валютних операцій ведеться бюджетними установами за субрахунками, встановленими планом рахунків:

302 "Каса в іноземній валюті",

318 "Поточні рахунки в іноземній валюті",

442 "Інша переоцінка" (для відображення курсових різниць).

На кожне найменування валюти в обліку відкривають окремі субрахунки третього порядку залежно від виду валюти або рахунків, відкритих в установах банків (302-1, 302-2, 302-3, 318-1, 318-2 і т. ін.).

Первісне визнання операцій, проведених в іноземній валюті, у бухгалтерському обліку перераховується в національну валюту України із застосуванням валютного курсу на дату здійснення операції (дата визнання активу, зобов'язання, доходу тощо).

Аванси, попередня оплата, надані бюджетною установою (одержані від інших осіб) в іноземній валюті, перераховуються в національну валюту за валютним курсом НБУ на момент сплати (одержання) авансу, попередньої оплати.

Як було сказано раніше, до монетарних статей належать кошти в касі, на рахунках у банках та в казначействі, у розрахунках з підзвітними особами, іншими дебіторами і кредиторами за умови її подальшого погашення грошима. Немонетарними вважаються статті необоротних активів, запасів, дебіторської і кредиторської заборгованості, яка буде погашена не грошима, а взаємозаліками. сировиною, товарами, обладнанням, послугами або в результаті інших негрошових операцій. У процесі діяльності установи заборгованість може переходити з монетарної до немонетарної і навпаки.

Немонетарні статті відображаються в бухгалтерському обліку за валютним курсом НБУ на дату здійснення операції і не перераховуються на кожну звітну дату, а монетарні статті перераховуються з використанням курсу НБУ щомісяця (на звітну дату).

Науковці та практики відзначають, що облік операцій в іноземній валюті є складним розділом бухгалтерського обліку і викликає багато питань. Якщо раніше ця проблема стосувалася відносно вузького кола переважно великих компаній та банків, то після вступу України до ВТО, та особливо після підписання Угоди про ЗВТ з Євросоюзом, все більше малих та середніх підприємств долучаються до зовнішньоекономічної діяльності, намагаючись

скористатися з лібералізації митних режимів. А отже, сфера розрахунків та застосування іноземної валюти у господарській діяльності й надалі розширюватиметься [14].

З іншого боку, актуальності питанню додає той факт, що з 2015 р. українські компанії складають декларації з податку на прибуток на основі даних бухгалтерського обліку, а отже правильне ведення обліку операцій в іноземній валюті набуває більшого значення для запобігання застосуванню штрафних санкцій з боку податкових органів.

Відображення в бухгалтерському обліку фінансово-господарських операцій в іноземній валюті відбувається у грошовій одиниці, яка діє на території України, у валюті, що визначаються шляхом перерахунку іноземної валюти за офіційним курсом Національного банку України на дату виписки розрахунково-грошового документа. Залишки коштів підприємств, організацій на валютних рахунках, у касі, інші кошти (включаючи грошові документи), цінні папери, дебіторська заборгованість в іноземній валюті відображаються у звітності у грошовій одиниці, що діє в Україні, в сумах, визначених за офіційним курсом Національного банку України на останнє число звітного періоду. Водночас вказані записи здійснюються у валюті розрахунків і платежів у іноземній валюті.

Бухгалтерський облік наявності і руху іноземної валюти ведеться на рахунку «Поточні рахунки в іноземній валюті», аналітичний облік операцій на якому організується по кожному з відкритих у банках рахунків для збереження коштів в іноземній валюті, а також на окремих субрахунках рахунка «Каса», «Розрахунки з підзвітними особами». Записи на рахунках «Поточні рахунки в іноземній валюті», «Каса» і «Розрахунки з підзвітними особами» проводяться на підставі виписок банків та розрахунково-платіжних документів, по яких одержані або оплачені суми в іноземній валюті.

На кожному із рахунків в аналітичному обліку має бути забезпечено облік кожної валюти за номіналом, курсом дня, враховано різницю між попереднім і поточним курсом (курсова різниця) та визначення в українській валюті. Залишки

грошових коштів підприємства на валютному рахунку відображаються в національній валюті України в сумах, визначених за офіційним курсом Національного банку України на дату здійснення операції в іноземній валюті, а при складанні звітності – на останнє число звітного періоду. Одночасно операції в іноземній валюті відображаються у валюті розрахунків і платежів. Аналітичний облік коштів на валютному рахунку ведеться по кожному із відкритих у банках рахунків іноземних валют.

Курсові різниці підприємствами і організаціями відображаються окремо на рахунку «Інші операційні доходи». Іноземна валюта в касі підприємства відображається у бухгалтерському обліку як у номінальних величинах валюти, так і у грошовій одиниці, яка діє на території України – гривнях. Курсові різниці у бухгалтерському обліку і звітності відображаються у тому звітному періоді, до якого належить дата розрахунку або за який складається бухгалтерська звітність.

Оцінка операції по надходженню (вибуттю) валюти здійснюється за офіційним валютним (обмінним) курсом Національного банку України, що діє на дату оприбуткування (видатку) валюти.

Документальне оформлення обліку цих операцій аналогічне обліку української валюти в касі. Для кожного найменування іноземної валюти відкривається окрема касова книга.

Аналітичний облік руху іноземної валюти в касі підприємства здійснюється по кожному найменуванню валюти (долари США, марки Німеччини, рублі РФ тощо).

Синтетичний облік ведеться по рахунку «Каса» в розрізі субрахунків, відкритих по найменуваннях іноземної валюти. Відхилення, які пов'язані зі зміною курсу іноземної валюти, відображаються на рахунку в кореспонденції з рахунком «Фінансові результати». Оформити курсові відхилення можна бухгалтерськими довідками.

Облік продажу та купівлі іноземної валюти в банку ведеться підприємствами на рахунку «Інші кошти» субрахунку «Кошти в дорозі».

Видача іноземної валюти в підзвіт працівникам підприємства здійснюється

переважно для покриття витрат на закордонне відрядження. Заборгованість працівника враховується у валюті, яку було йому видано та у гривнях за офіційним курсом Національного банку України.

Аналітичний облік валютної заборгованості підзвітних осіб аналогічний обліку розрахунків з підзвітними особами в національній валюті. На підставі авансових звітів підзвітної особи з прикладеними до них документами погашається її валютна заборгованість підприємству і визначається сальдо розрахунків за цими операціями. При цьому, якщо видана вільно конвертована валюта обмінювалася в країні відрядження на місцеву валюту і останньою робилися необхідні виплати, то витрати переводяться у видану в підзвіт валюту за крос-курсом, який склався між цими валютами виходячи з офіційного курсу НБУ на дату складання звіту. Облік дебіторської заборгованості в іноземній валюті за побудовою аналогічний обліку заборгованості у національній валюті.

Сума боргу відображається у валюті, якою повинен розрахуватися дебітор та у національній валюті шляхом перерахунку суми заборгованості за офіційним валютним (обмінним) курсом Національного банку, що був актуальним на дату виникнення боргу (балансова вартість заборгованості), і не підлягає перерахунку у зв'язку зі зміною обмінного курсу гривні протягом звітного періоду (кварталу). У разі, коли така заборгованість продається (погашається) протягом звітного періоду, вартість такої заборгованості визначається шляхом перерахунку її суми в гривні за офіційним валютним курсом НБУ, що діяв на дату продажу (погашення боргу).

Одним з принципів бухгалтерського обліку є принцип єдиного грошового вимірника, який передбачає вимірювання та узагальнення всіх операцій підприємства у його фінансовій звітності в єдиній грошовій одиниці (гривнях та копійках). Тому, грошові кошти в іноземній валюті і операції з ними слід обліковувати у гривнях та копійках, шляхом перерахунку іноземної валюти за курсом НБУ на відповідну дату. Але, для контролю за реальним рухом грошових коштів та за розрахунками в іноземній валюті грошові кошти та розрахунки в іноземній валюті повинні відображатись і в іноземній валюті.

Перерахунок коштів та операцій в іноземній валюті здійснюється на різні дати:

- на дату складання балансу підприємства;
- на дату здійснення розрахунків;
- на дату надходження матеріальних цінностей від іноземних постачальників;
- на дату видачі іноземної валюти підзвітній особі;
- на дату звітування підзвітної особи про витрачені суми.

Оскільки валютний курс НБУ може змінюватись, то при перерахунку однакової кількості одиниць іновалюти на різні дати може виникати курсова різниця (різниця між оцінками однакової кількості одиниць іновалюти при різних валютних курсах).

Курсові різниці можуть бути позитивними чи негативними. Позитивні різниці списуються на доходи підприємства (в Кредит 714 «Дохід від операційної курсової різниці» або 744 «Дохід від не операційної курсової різниці»), а негативні – на витрати (в Дебет 945 «Втрати від операційної курсової різниці» або 974 «Витрати від неопераційних курсових різниць». При відображенні в обліку грошових коштів та розрахунків в іноземній валюті до відповідних рахунків синтетичного обліку відкриваються субрахунки. Наприклад, до рахунку 31 «Рахунки в банках» відкривається субрахунок 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті».

Вивчення впливу галузевих особливостей на облік операцій в іноземній валюті забезпечило обґрунтування виокремлення додаткових субрахунків 706 «Дохід від реалізації напівфабрикатів» та 707 «Дохід від реалізації продуктів переробки» та їхню деталізацію – 7062 «Дохід від реалізації напівфабрикатів за кордон» та 7072 «Дохід від реалізації продуктів переробки за кордон» – для збільшення інформативності щодо основного операційного доходу підприємства. Запропоновано аналогічний підхід до обліку собівартості виготовленої продукції з відкриттям додаткових субрахунків 905 «Собівартість реалізованих напівфабрикатів», 906 «Собівартість реалізованих продуктів

переробки» та їхні аналітичні розрізи: 9052 «Собівартість реалізованих напівфабрикатів для експорту», 9062 «Собівартість реалізованих продуктів переробки для експорту». Ці рахунки рекомендовано вести в розрізі іноземних валют з метою отримання необхідної інформації користувачами.

Вплив валютних різниць на суму витрат за умови придбання імпорتنих товарів зумовлює потребу в урахуванні операційних курсових різниць при калькулюванні первісної вартості продукції та сировини із-за кордону, оскільки курсові доходи зменшують собівартість, а курсові втрати її збільшують. З огляду на це запропоновано доповнити перелік статей калькулювання собівартості імпорتنих сировини і продукції статтею «Суми реалізованих курсових різниць», які супроводжують розрахунки за зовнішньоекономічними контрактами. Для вирішення проблеми, що пов'язана з різницею валюти контракту й валюти платежу, та виокремлення такого роду курсових різниць із-поміж інших обґрунтовано доцільність деталізації субрахунків 714 «Дохід від операційної курсової різниці» і 945 «Втрати від операційної курсової різниці» через відкриття аналітичних рахунків 7141 «Дохід від операційної курсової різниці за умови зміни валюти платежу» та 9451 «Втрати від операційної курсової різниці за умови зміни валюти платежу».

Підприємства при здійсненні розрахунків в іноземній валюті стикаються не лише з імовірністю виникнення курсових різниць, а й із ситуацією, коли гривневий еквівалент валютних коштів, які продаються на міжбанківському валютному ринку, не відповідає фактичній її кількості, яка зараховується на рахунок підприємства, оскільки міжбанківський та офіційний курси Національного банку України можуть відрізнятися. Валютні різниці, що при цьому виникають, за своїм походженням є розрахунковими і відповідно обліковуються на окремих субрахунках 711 «Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти» та 942 «Витрати на купівлю-продаж іноземної валюти».

Щоб уникнути суперечностей при віднесенні розрахункових валютних різниць за неопераційною діяльністю на рахунки доходів та витрат операційної діяльності запропоновано відкрити субрахунки 747 «Неопераційний дохід від

купівлі-продажу іноземної валюти» та 977 «Неопераційні витрати на купівлю-продаж іноземної валюти» і назвати субрахунки 711 «Операційний дохід від купівлі-продажу іноземної валюти» та 942 «Операційні витрати на купівлю-продаж іноземної валюти».

Для отримання інформації про загальну суму витрат, пов'язаних із реалізацією іноземної валюти, запропоновано суму комісійних банкові за проведення такого роду операцій обліковувати на субрахунках 942 «Операційні витрати на купівлі-продажу іноземної валюти» та 977 «Неопераційні витрати на купівлю-продаж іноземної валюти».

Правила складання фінансової звітності не передбачають конкретизації міжнародної економічної діяльності та не уточнюють доходи та втрати від розрахункових валютних різниць. З цією метою обґрунтовано необхідність доповнення до Приміток до фінансової звітності в частині розкриття інформації про поточну дебіторську та кредиторську заборгованість в іноземній валюті, а також обсяги надходжень і витрат за міжнародними економічними операціями. Варто зазначати інформацію про офіційний обмінний курс гривні на звітну дату та ввести додатковий рядок 2420 «Накопичені розрахункові валютні різниці».

Складання статистичної звітності є важливим джерелом інформації для аналізу господарської діяльності в іноземній валюті. Зважаючи на це, запропоновано ввести доповнення до Декларації про валютні цінності, доходи та майно, що належать резиденту України і знаходяться за її межами, статтями про суму кредитних валютних коштів на закордонних банківських рахунках підприємства та про обсяги товарів, придбаних за кордоном з метою реалізації в іншій країні без ввезення в Україну.

Іноземна валюта використовується як засіб платежу у розрахунках між резидентами і нерезидентами у межах торгового обороту. Порядок здійснення таких розрахунків встановлений Законом України № 185/94 від 23.09.94 р. «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті».

Підприємства, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, в тому числі ТОВ «Магазин круїзів та подорожей», відкривають валютні рахунки у

комерційних банках, які мають ліцензію Національного банку України на ведення валютних операцій.

Для цього необхідно мати такі документи:

- 1) оригінал або нотаріально засвідчену копію установчих документів;
- 2) свідоцтво або розпорядження уповноважених органів Державної влади про реєстрацію підприємства;
- 3) свідоцтво регіонального управління статистики;
- 4) копію (нотаріально засвідчену) про реєстрацію у Міністерстві зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України;
- 5) копію інвестиційного свідоцтва Міністерства фінансів України для спільних підприємств з іноземними інвестиціями;
- 6) індивідуальну ліцензію НБУ на ведення торгівлі товарами з оплатою в іноземній валюті за умови здійснення роздрібної торгівлі;
- 7) договір про відкриття банківського рахунка;
- 8) дві картки із зразками підписів осіб, уповноважених розпоряджатися рахунком.

Бухгалтерський облік валютних операцій у досліджуваному підприємстві ведеться в національній валюті України (гривнях) з виділенням в аналітичному обліку операцій в іноземній валюті. Для обліку специфічних операцій можуть відкриватися додаткові субрахунки із збереженням номерів діючого плану рахунків.

Основою для бухгалтерського обліку операцій в іноземній валюті є належним чином оформлені документи, їх можна поділити на такі основні групи:

- технічна документація – технічні паспорти машин і обладнання, формуляри й опис виробів, інструкції з монтажу, налагоджування, управління і ремонту;
- товарно-супроводжуюча документація – сертифікат про якість товару, відвантажувальна специфікація, пакувальний лист, комплектуюча відомість;
- транспортна, експедиторська і страхова документація – залізнична

накладна та її копія-дублікат залізничної накладної міжнародного вантажного сполучення, квитанція залізничної накладної внутрішнього вантажного сполучення (вантажна накладна), коносамент, накладна автотранспортного, річкового й повітряного сполучень тощо, страховий поліс або сертифікат;

- складська документація – приймальний акт порту України на експортний товар, генеральний акт розвантаження пароплава з імпортними вантажами в порту прибуття України, докова розписка про прийняття вантажу на зберігання іноземним портом, варіант – документ іноземного комерційного складу, що містить розписку про прийняття товару на зберігання і заставне свідоцтво;

- митна документація – вантажна митна декларація, сертифікат про походження товару, довідки про сплату мита, акцизів і зборів, податку на додану вартість;

- документи по нестачах і псуванню товару – комерційний акт про нестачі, аварійний сертифікат;

- розрахункова документація – рахунок-фактура, розрахункова специфікація, переводний вексель;

- банківська документація – заява про переказ валюти, інкасові доручення, доручення про відкриття акредитива, чек, доручення на розподіл експортної виручки; виписки операцій по розрахунковому і валютному рахунках.

Для проведення розрахунків у вільно конвертованій готівковій валюті (за винятком російських рублів) і оформлення документів до банку, де відкрито рахунок ТОВ «Магазин круїзів та подорожей», подаються такі документи:

- контракт або договір з нерезидентом, у якому передбачена повна або часткова оплата у готівковій вільно конвертованій валюті на суму, що перевищує 10 тисяч доларів США;

- оригінали митних декларацій про вивіз з країни нерезидента до України вільно конвертованої валюти і довідки банку про зняття валютних коштів з рахунка нерезидента;

- підтвердження повноважень фізичної особи-нерезидента від юридичної особи-нерезидента відповідно до умов контракту або договору.

При наявності зазначених документів нерезидент здає до каси банку готівкову вільно конвертовану валюту для подальшого зарахування її на рахунок підприємства-резидента.

При організації обліку розрахунків у іноземній валюті, на підприємстві ТОВ «Магазин круїзів та подорожей», слід враховувати положення Закону України «Про туризм» щодо порядку встановлення та зміни ціни туристичного продукту. Так після укладення договору на туристичне обслуговування зміни ціни туристичного продукту допускається тільки в разі потреби прийняття до уваги зміни тарифів на транспортні послуги, запровадження нових або підвищення діючих ставок податків і зборів та інших обов'язкових платежів, зміни курсу гривні до іноземної валюти, в якій виражена вартість туристичного продукту. Зміна ціни туристичного продукту можлива не пізніше, ніж за 20 днів до початку подорожі. При цьому збільшення ціни туристичного продукту не може перевищувати п'яти відсотків його первісної ціни. у разі якщо ціна туристичного продукту вище початкової ціни на п'ять відсотків, турист має право відмовитися від виконання договору, а туроператор (турагент) зобов'язаний повернути йому раніше сплачену суму (ч. 6 ст.20 Закону).

2.2. Фінансовий облік грошових коштів в іноземній валюті

Здійснюючи зовнішньоекономічну діяльність (експорт, імпорт товарів, спільну діяльність, орендні операції тощо), підприємства України – резиденти використовують іноземну валюту як засіб платежу з іноземними партнерами (нерезидентами).

Підприємства-резиденти, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, відкривають валютні рахунки в установах банків. Для кожного найменування іноземної валюти (долар США, Євро та ін.) відкривається окремий рахунок в банку. Основним документом, що регламентує порядок та умови використання готівкової іноземної валюти резидентами й нерезидентами на території України, є Правила використання готівкової іноземної валюти на території України, затверджені постановою Правління НБУ від 30.05.2007р. № 200.

Передусім необхідно зазначити, що готівкова іноземна валюта — це іноземні грошові знаки у вигляді банкнот і монет, які перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави. Грошові кошти в іноземній валюті і операції з ними слід обліковувати у гривнях та копійках, шляхом перерахунку іноземної валюти за курсом НБУ на відповідну дату (принцип єдиного грошового вимірника).

У касу підприємства готівка в іноземній валюті зазвичай надходить таким шляхом:

- з поточного рахунку в банку;
- інші надходження готівкової інвалюти (наприклад, повернення авансу, виданого на відрядження).

Банк здійснює видачу готівкової іноземної валюти з поточного рахунку підприємства на підставі таких документів:

- 1) заяви на видачу готівки;
- 2) довіреності, виданої уповноваженому представнику підприємства на отримання іноземної валюти в касі уповноваженого банку;
- 3) листа-розрахунку, який повинен містити відомості про операцію, для здійснення якої знімаються гроші з поточного рахунку: мету виїзду;
- 4) ППП особи, яка вивозить готівкову іноземну валюту, розрахунок витрат.

Надходження в касу готівкової іноземної валюти як виручки від реалізації товарів і послуг можливе в таких ситуаціях:

- якщо іноземну валюту отримано від торгівлі та надання послуг за межами України, наприклад, отримано виручку від реалізації товарів на міжнародних виставках (ярмарках), які проходять за кордоном. Така іноземна валюта після внесення її в касу підлягає зарахуванню на поточний рахунок резидента;
- якщо інвалюту отримано від уповноважених представників юридичних осіб-нерезидентів на територіях портів та аеропортів в Україні як плату за паливо-мастильні матеріали, продукти харчування, медикаменти та послуги з обслуговування транспортних засобів (літаків, суден, поромів), їх

пасажирів і членів екіпажу, якщо іноземні транспортні засоби здійснюють разові (нерегулярні) рейси або ці транспортні засоби здійснили через метеорологічні або технічні умови непередбачену посадку в аеропорту або зайшли до порту на території України.

Правилами встановлено, що готівкову іноземну валюту може бути використано підприємствами:

- для оплати витрат працівників під час закордонних відряджень, а також оплати представницьких витрат (організацію офіційних заходів за кордоном); для забезпечення експлуатаційних затрат, пов'язаних з обслуговуванням транспортних засобів за кордоном;
- для виконання зобов'язань морськими агентами перед нерезидентами;
- для оплати праці, виплати премій і призів працівникам-нерезидентам, які працюють в Україні за контрактом;
- для оплати на території України дипломатичним представництвам, консульським установам іноземних держав дозволів на в'їзд до цих країн фізичним особам, які виїжджають у службові відрядження;
- як засіб платежу під час проведення торгівлі та надання послуг за межами України: на транспортних засобах, які належать підприємству, у разі здійснення міжнародних пасажирських перевезень;
- на міжнародних виставках (ярмарках), які проходять за кордоном, у разі реалізації товарів.

Уся готівкова іноземна валюта, отримана підприємствами в уповноваженому банку, повинна використовуватися виключно на ті цілі, на які її було отримано. Невикористаний залишок готівкової іноземної валюти, що була отримана з поточного рахунку в іноземній валюті для забезпечення витрат на відрядження працівників за кордон та/або на експлуатаційні витрати, пов'язані з обслуговуванням транспортних засобів за кордоном, підлягає обов'язковому декларуванню на митниці під час в'їзду в Україну фізичною особою – резидентом, яка перебувала у відрядженні за кордоном. Надалі ввезена готівкова

іноземна валюта підлягає оприбуткуванню до каси протягом трьох днів і зарахуванню на поточний рахунок в іноземній валюті (через розподільчий рахунок) протягом п'яти банківських днів (з часу його оприбуткування до каси).

Уповноважений банк зараховує готівкову іноземну валюту на поточний рахунок в іноземній валюті резидента - суб'єкта підприємницької діяльності (через розподільчий рахунок) на підставі:

- оригіналу митної декларації;
- документів, які підтверджують участь резидента – суб'єкта підприємницької діяльності в міжнародних виставках (ярмарках), що проходили за кордоном, у разі зарахування коштів, які отримані за реалізований товар.

У митній декларації робиться відмітка уповноваженого банку про суму та дату зарахування готівкової іноземної валюти. Копія митної декларації із зазначеною відміткою залишається в уповноваженому банку.

При заповненні касових документів в графі «Сума» вказується цифрами і прописом сума, виражена в іноземній валюті, а через дріб – її еквівалент у національній валюті (розраховується за курсом НБУ на дату здійснення операції). Решта реквізитів касових ордерів при оприбуткуванні та видачі іноземної валюти заповнюється у звичайному порядку. У випадку, якщо підприємство здійснює готівкові розрахунки з використанням декількох іноземних валют, то облік кожної із цих валют ведеться окремо.

Підприємствам установлюється ліміт каси в іноземній валюті тільки в тому випадку, якщо одночасно виконуються такі умови: підприємство має право використовувати готівкову іноземну валюту як засіб платежу (вичерпний перелік випадків використання на території України готівкової іноземної валюти, як засобу платежу, або як застави наведено у главі 6 Правил); залишки іноземної валюти залишаються в неробочий час доби в касі. У всіх інших випадках ліміт «інвалютної» каси не встановлюється.

Ліміт залишків готівкової інвалюти в касі підприємству встановлює уповноважений банк. До розрахунку ліміту каси не включаються кошти, передбачені для виплати заробітної плати нерезидентам і для оплати

закордонних відряджень працівників.

Понадлімітна іноземна готівка на кінець робочого дня підлягає повній інкасації та здачі до уповноваженого банку для зарахування на поточний рахунок в іноземній валюті підприємства (через розподільчий рахунок). При цьому, якщо підприємство працює цілодобово, то закінченням робочого дня вважається початок операційного дня банку, у якому він обслуговується. Якщо підприємства працюють у вихідні та святкові дні, то вони можуть перевищувати встановлені ліміти залишку інвалюти в касі, але не пізніше наступного робочого дня банку понадлімітні залишки підлягають обов'язковій інкасації та здачі до уповноваженого банку.

Готівкова іноземна валюта обліковується на субрахунку 30.2 «Готівка в іноземній валюті». Якщо підприємство у своїй діяльності використовує декілька видів валют, то для їх обліку до субрахунку 30.2 вводять субрахунки третього порядку.

За той період, поки іноземна валюта знаходиться в касі підприємства, курс валют, установлений НБУ, може змінитися. Тоді виникають курсові різниці. Згідно з П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» суму готівкової іноземної валюти перераховують у гривні на дату здійснення господарської операції (в межах її обсягу) і на дату балансу. Курсові різниці від перерахунку коштів в іноземній валюті відображаються у складі інших операційних доходів (витрат) за даними бухгалтерських довідок. Аналогічно здійснюється відображення курсових різниць і за МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів».

Крос-курс – це співвідношення між двома валютами, яке визначають на підставі їх курсу щодо третьої валюти (п. 1.1 Інструкції про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України, затвердженої постановою Правління НБУ від 12.12.2002 р. № 502).

Використання крос-курсу в процесі господарської діяльності підприємства може виникати операцій пов'язаних з відрядженням працівника. Згідно з п. 5 розділу III Інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон № 59 від 13.03.1998 р. (далі – Інструкція № 59), у разі скерування працівника у

відрядження авансові кошти йому можна виплатити або в національній валюті держави, куди його скеровують, або у вільно конвертованій валюті, наприклад у доларах США чи євро. Після повернення працівника зі службового відрядження він зобов'язаний повернути до каси підприємства або на його відповідний рахунок невикористану частину авансу в тих грошових одиницях, у яких йому було видано аванс (п. 17, р. III Інструкції № 59). За відсутності підтвердних документів про обмін валюти, в якій видано аванс, на національну валюту країни відрядження перерахунок витрат, здійснених у відрядженні, що підтверджені документально, проводиться виходячи з крос-курсу, розрахованого за офіційним обмінним валютним курсом, встановленим НБУ на день затвердження звіту про використання коштів, наданих на відрядження (пп. 19, р. III Інструкції № 59). Отже, працівник після повернення з відрядження може подати до бухгалтерії разом із авансовим звітом і документ (квитанцію) про обмін однієї інвалюти на іншу.

Для перерахунку витрат у валюті країни відрядження у валюту авансу у цьому випадку достатньо скористатися курсом, зазначеним у такому документі. Якщо документа (квитанції) про обмін однієї інвалюти на іншу немає, тоді потрібно скористатися крос-курсом крос-курсом, розрахованим через гривню згідно з курсами НБУ до валют авансу та витрат на дату затвердження авансового звіту. Отриману суму в інвалюті (наприклад, доларі США) фіксують в обліку за офіційним обмінним валютним курсом НБУ на дату видачі авансу (п. 6 П(С)БО 21).

Безготівкові розрахунки також проводяться в іноземній валюті. При проведенні безготівкових розрахунків в іноземній валюті резиденти мають право придбавати безготівкову інвалюту за гривні або за іншу іноземну валюту виключно на Міжбанківському валютному ринку України через уповноважені банки шляхом подання до обслуговуючого банку заяви встановленої форми та завірених печаткою підприємства і підписом директора копії: договору з нерезидентом; митної декларації, якщо оплата здійснюється за фактом поставки товару; акту виконаних робіт (наданих послуг); документів, що передбачені для

документарної форми розрахунків (акредитив, інкасо), вексельної форми розрахунків відповідно до Положення про порядок та умови торгівлі іноземною валютою № 281 від 10.08.2005 р.

Купівля, обмін іноземної валюти з метою проведення розрахунків з нерезидентом за поставлені в Україну товари (які відповідно до законодавства України підлягають митному оформленню) здійснюються суб'єктом ринку за наявності в електронних реєстрах митних декларацій інформації про митні декларації, що є підставою для ввезення товарів та їх випуску у вільний обіг на митній території України за відповідним зовнішньоекономічним договором клієнта-резидента (крім тимчасових митних декларацій, за якими купівля, обмін іноземної валюти не здійснюються).

Іноземну валюту, що надійшла на валютний рахунок, може бути використано для розрахунків з нерезидентами або на витрати на відрядження працівників за кордоном. При цьому куплена валюта повинна бути витрачена протягом п'яти робочих днів з моменту її зарахування на валютний рахунок резидента.

Для здійснення операції з переказу коштів (перерахування нерезиденту як передоплата або оплата за отриману продукцію) в іноземній валюті з рахунку резидент подає до уповноваженого банку платіжне доручення в іноземній валюті за довільною формою, яке обов'язково має містити реквізити, визначені у п.2 Положення про порядок виконання банками документів на переказ, примусове списання і арешт коштів в іноземних валютах та банківських металів від №216 від 28.07.2008р.

Уповноважений банк зобов'язаний здійснити обов'язковий продаж надходжень в іноземній валюті:

- без доручення клієнта;
- виключно наступного робочого дня після дня зарахування таких надходжень на розподільчий рахунок.

Відповідно до Порядку сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій лише фізичні особи

сплачують збір на обов'язкове державне пенсійне страхування у розмірі 2% від суми купівлі валюти. Такий збір був запроваджений у 1998 році і стягувався до 2014 року, в тому числі з юридичних осіб:

- з 1998 по 2003 рр. відповідний збір становив 1%;
- у 2004-2005рр. – 1,5%;
- у 2006р. – 1,3%;
- в 2007р. – 1%;
- в 2008 та 2010 рр. – 0,5%;
- в 2009 – 0,2%;
- в 2014 – 0,5%.

За цей період до Пенсійного фонду надійшло більше 20 млрд. грн. Найбільший обсяг надходжень, 2,7 млрд. грн. – був отриманий у 2007 році.

Оскільки підприємства не можуть зберігати у себе валюту від продажу в повному обсязі і повинні продати певний відсоток від надходження протягом певного періоду, важливим є порядок відображення вказаних операцій в обліку.

Іноземна валюта обліковується на рахунку підприємства за балансовою вартістю (яка обчислюється виходячи із курсу НБУ на дату здійснення операції або на дату балансу). Датою здійснення операції купівлі (продажу) іноземної валюти буде дата купівлі (продажу) іноземної валюти, відображена у виписці банку. Придбання (продаж) іноземної валюти здійснюється не по курсу НБУ, а по курсу, який діяв на міжбанківському ринку (який практично ніколи не дорівнює курсу НБУ). Тому в обліку виникнуть різниці між ціною купівлі (продажу) та балансовою вартістю іноземної валюти.

Результат від продажу розраховують як різницю між вартістю купівлі (продажу) іноземної валюти за курсом МВРУ та її балансовою вартістю за курсом НБУ. Якщо різниця додатна, то її відображають у бухгалтерському обліку за кредитом субрахунок 71.1 «Доход від купівлі-продажу іноземної валюти», якщо від'ємна - списують на витрати в дебет субрахунок 94.2 «Витрати на купівлю-продаж іноземної валюти» на підставі бухгалтерської довідки. У зв'язку з тим, що курс гривні до іноземної валюти змінюється, валютні операції

переоформлюються і це впливає на методику обліку. Методичні засади обліку операцій в іноземній валюті регламентуються П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів».

Для визначення курсових різниць на дату балансу застосовується валютний курс на кінець дня дати балансу. При визначенні курсових різниць на дату здійснення господарської операції застосовується валютний курс на початок дня дати здійснення операції. Підприємство може здійснити перерахунок залишків на кінець дня за монетарними статтями в іноземній валюті, за якими протягом дня здійснювались господарські операції із застосуванням валютного курсу, встановленого на кінець цього дня.

Розрахунок курсових різниць здійснюється за формулою 2.1:

$$KP = MC_{ін} \times (Курс2 - Курс 1) \quad (2.1),$$

де $MC_{ін}$ - монетарна стаття в іноземній валюті;

Курс 1 - курс НБУ на дату первісної оцінки монетарної статті;

Курс 2 - курс НБУ на дату визначення КР.

Курсові різниці від перерахунку грошових коштів у іноземній валюті та інших монетарних статей операційної діяльності відображаються в складі інших операційних доходів або витрат з використанням, відповідно, субрахунків 714 «Дохід від операційної курсової різниці» і 945 «Витрати від операційної курсової різниці».

Курсові різниці від перерахунку монетарних статей про інвестиційну та фінансову діяльність відображають у складі інших доходів або витрат з використанням, відповідно, субрахунків 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці» та 974 «Витрати від неопераційних курсових різниць».

Дата перерахунку іноземної валюти в гривні залежить від змісту операції:

- реалізація продукції і товарів іноземному партнеру - дата митного оформлення;
- імпорт сировини, матеріалів, робіт і послуг - дата митного оформлення;

- банківські операції - дата зарахування чи списання іноземної валюти;
- касові операції - дата оприбуткування чи видачі грошей;
- погашення заборгованості, виданої під звіт, — дата затвердження авансового звіту;
- складання бухгалтерської звітності - останній курс котирування у звітному періоді [18].

При надходженні коштів від покупця валютні кошти, зараховані на розподільчий рахунок, у бухгалтерському обліку відображаються записом по дебету рахунка 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті», субрахунок 312-3 «Транзитний валютний рахунок» у кореспонденції з кредитом рахунка 362 «Розрахунки з іноземними покупцями».

Перерахування банком валютних коштів транзитного валютного рахунка на валютний рахунок підприємства резидента відображається записом по дебету рахунка 312, субрахунок 312-І «Валютний рахунок в країні» і кредиту рахунка 312, субрахунок 312-3 «Транзитний валютний рахунок».

При обов'язковому продажу валюти, а також якщо підприємство приймає рішення про продаж частки валюти, що залишилася в його розпорядженні на Українській міжбанківській валютній біржі (УМВБ), воно подає банку доручення (заявку) встановленої форми. Валютні кошти, перераховані банком на рахунок УМВБ для продажу, в сумі, визначеній за курсом НБУ на дату здійснення операції, відображаються записом по дебету рахунка 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті» і кредиту субрахунку 312-3 «Транзитний валютний рахунок».

Одержана на рахунок підприємства національна валюта (гривні) зараховується в дохід від реалізації іноземної валюти (за вирахуванням суми, утриманої банком як винагорода за надані послуги по продажу валюти на біржовому ринку) і в бухгалтерському обліку відображається записом по дебету рахунка 311 «Поточні рахунки в національній валюті» в кореспонденції з кредитом рахунка 711 «Доход від реалізації іноземної валюти» [1].

Собівартість реалізованої на біржовому ринку іноземної валюти за курсом НБУ, що діяв на день здійснення операції (за вирахуванням суми винагороди, утриманої банком), списується з кредиту рахунка 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті» на дебет рахунка 942 «Собівартість реалізованої іноземної валюти»

У такій же кореспонденції рахунків відображається і сума винагороди, утримана банком за надані послуги по продажу іноземної валюти на біржовому ринку.

Наприкінці звітного періоду для визначення фінансового результату від продажу Іноземної валюти на Міжбанківській валютній біржі роблять записи:

1) на списання доходу від реалізації іноземної валюти:

- Д-т рах. 711 «Доход від реалізації іноземної валюти»
- К-т рах. 791 «Результат основної діяльності»;

2) на списання собівартості реалізованої валюти:

- Д-т рах. 791 «Результат основної діяльності»
- К-т рах. 942 «Собівартість реалізованої іноземної валюти»;

3) на списання фінансового результату від продажу іноземної валюти, визначеного за даними рахунка 791 «Результат основної діяльності» (як різниця між кредитовим і дебетовим оборотами);

4) на суму одержаного прибутку:

- Д-т рах. 791 «Результат основної діяльності»;
- К-т рах. 441 «Прибуток нерозподілений»;

5) на суму збитку:

- Д-т рах. 442 «Непокриті збитки»
- К-т рах. 791 «Результат основної діяльності».

Кореспонденція рахунків з обліку операцій на поточному рахунку в іноземній валюті показана у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Кореспонденція рахунків з обліку операцій на поточному рахунку в іноземній валюті на ТОВ «Магазин круїзів та подорожей»

№ п/п	Зміст операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн (іноз.валюті)
			Дебет	Кредит	
1.	Отримано передоплату від нерезидента	Виписка банку	312	681	2578,33
2.	Перераховано передоплату нерезиденту	Платіжне доручення	371	312	1816,03
3.	Отримано оплату від нерезидента	Виписка банку	312	362	2050,30
4.	Перерахована оплата нерезиденту	Платіжне доручення	632	312	2487,48
5.	Отримано в касу іноземну валюту з поточного рахунку в іноземній валюті	ПКО	302	312	5034,28

Продовження таблиці 2.2

6.	Перераховано валюту для продажу на міжбанківському валютному ринку	Платіжне доручення	334	312	2125,33
7.	Зарахована валюта на поточний рахунок в іноземній валюті, придбана на міжбанківському валютному ринку	Виписка банку	312	333	2307,90
8.	Відображено курсову різницю (операційну, неопераційну):	Бухгалтерська довідка			
	• при зростанні курсу іноземної валюти:		312	714	356,02
	- на залишок коштів на поточному рахунку в іноземній валюті		362	744	817,20
	- на залишок дебіторської заборгованості		945	714	503,00
	- на залишок кредиторської заборгованості		974	744	1117,16
	• при зниженні курсу іноземної валюти:		945	632	2306,30
	- на залишок коштів на поточному рахунку в іноземній валюті		974	312	761,18
	- на залишок дебіторської заборгованості		945	362	3410,00
	- на залишок кредиторської заборгованості		974	714	2598,34
			312	744	3205,60

У діяльності підприємств мають місце також операції по репатріації капіталу – вивезенню інвестором із України майна або валюти, що були ним інвестовані на території України, або суми прибутку на інвестований капітал. У

бухгалтерському обліку на суму капіталу, що підлягає репатріації, роблять запис по кредиту рахунка 67 «Розрахунки з учасниками» в кореспонденції з дебетом рахунків:

40 «Статутний капітал» (у випадку репатріації раніше інвестованого капіталу);

443 «Прибуток, використаний у звітному періоді» (у випадку репатріації прибутку та інвестований капітал) [3].

Для придбання іноземної валюти з метою забезпечення репатріації капіталу підприємство подає установі банку документи, що підтверджують факт іноземної інвестиції і результати фактично одержаного прибутку на інвестований капітал, що підлягає виплаті інвестору (після сплати податків, передбачених законодавством).

Валютний ринок України відіграє важливу роль у сфері економічних відносин. Будь-яка іноземна інвестиція, незалежно від того, з якими вона ринками пов'язана, – чи то ринок цінних паперів, чи то нерухомість або банківські депозити, – повною мірою повинна пройти через валютний ринок. На даному етапі відбувається узгодження інтересів як покупців, так і продавців валютних коштів. Валютний ринок, є одним з головних елементів світової валютно-фінансової системи, в останні десятиліття характеризується посиленням процесів глобалізації, диверсифікації та трансформації. Інтеграція України до світового співтовариства потребує удосконалення функціонування свого валютного ринку. Таким чином, у результаті активного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на економіку України та в умовах світової фінансової кризи проблеми вітчизняного валютного ринку набувають особливої актуальності.

2.3. Узагальнення інформації про кошти у звітності підприємства

Якісні характеристики фінансової звітності:

1) інформація, яка надається у фінансових звітах, повинна бути дохідлива і розрахована на однозначне тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації;

2) фінансова звітність повинна містити лише доречну інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами, дає змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події;

3) підтвердити та скорегувати їхні оцінки, зроблені у минулому.

4) фінансова звітність повинна бути достовірною. Інформація, наведена у фінансовій

звітності, є достовірною, якщо вона не містить помилок та перекручень, які здатні вплинути на рішення користувачів звітності.

5) фінансова звітність повинна надавати можливість користувачам порівнювати фінансові звіти підприємства за різні періоди; фінансові звіти різних підприємств.

Принципи підготовки фінансової звітності:

- Фінансова звітність підприємства формується з дотриманням таких принципів:

- автономності;
- безперервності діяльності;
- періодичності;
- історичної (фактичної) собівартості;
- нарахування та відповідності доходів і витрат;
- повного висвітлення;
- послідовності;
- обачності:
- превалювання змісту над формою;
- єдиного грошового вимірника.

Для того, щоб фінансова звітність була зрозумілою користувачам, вона повинна містити дані про:

- підприємство;
- дату звітності та звітний період;
- валюту звітності та одиницю її виміру;
- відповідну інформацію щодо звітного та попереднього періоду;

- облікову політику підприємства та її зміни;
- консолідацію фінансових звітів;
- припинення (ліквідацію) окремих видів діяльності;
- обмеження щодо володіння активами;
- участь у спільних підприємствах;
- виявлені помилки минулих років та пов'язані з ними коригування;
- переоцінку статей фінансових звітів;
- іншу інформацію, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами).

Статті балансу, які формуються в результаті валютних операцій, перераховуються в гривні залежно від того, є ці статті монетарними чи немонетарними.

Згідно з П(С)БО 21 на кожну дату балансу:

- монетарні статті в іноземній валюті відображаються з використанням валютного курсу на кінець дня дати балансу;
- немонетарні статті, які відображені за історичною собівартістю і зарахування яких до балансу пов'язано з операцією в іноземній валюті, відображаються за валютним курсом на початок дня дати здійснення операції;
- немонетарні статті за справедливою вартістю в іноземній валюті відображаються за валютним курсом на початок дня дати визначення цієї справедливої вартості.

Грошові кошти є найбільш ліквідною частиною оборотних активів, що використовується для поточних платежів і забезпечує необхідну платоспроможність підприємства. Інформація про грошові кошти представлена у формах фінансової звітності, що наведені на рис. 2.1.

Оскільки грошові кошти є найбільш ліквідною частиною оборотних активів, що використовується для поточних платежів і забезпечує необхідну платоспроможність підприємства, то необхідно правильно, своєчасно і в повному об'ємі надавати інформацію про їх рух та залишки на підприємстві.

Порядок відображення грошових коштів в фінансові звітності регулюється Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [15]. Норми цього Положення (стандарту) слід застосовувати до фінансової звітності підприємств, організацій та інших юридичних осіб усіх форм власності, а також бюджетних установ та фондів загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування та підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності і консолідованої фінансової звітності.

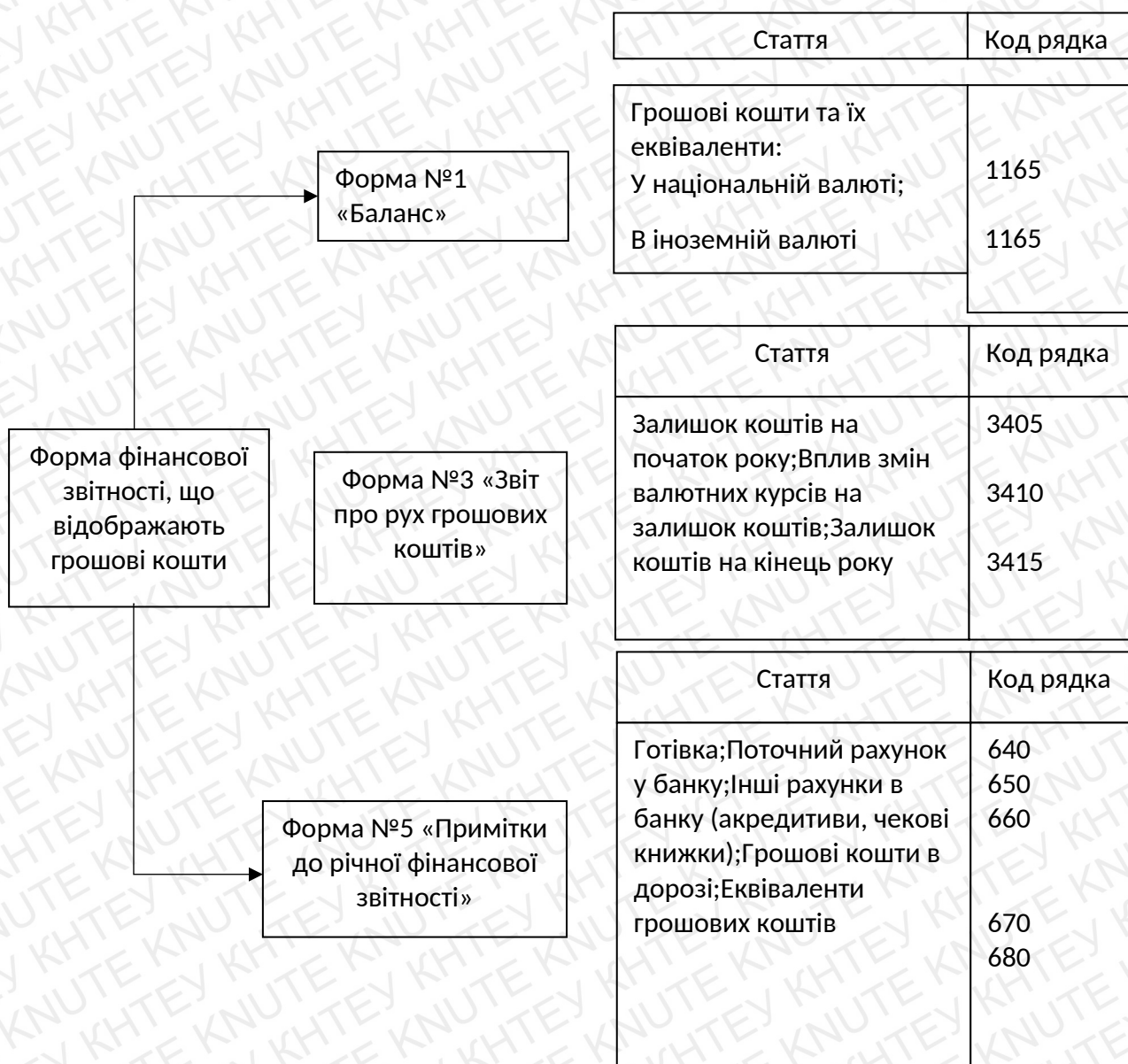

Рис. 2.1. Відображення інформації про грошові кошти у фінансовій звітності [12]

Правильне розкриття і класифікація грошових коштів та їх еквівалентів у фінансовій звітності необхідні для того, щоб дати оцінку ліквідності підприємства, тобто його спроможності своєчасно погашати поточні зобов'язання найбільш ліквідними (готовими до платежу) активами.

Висновки за розділом 2:

Для відкритої економіки України, з її вразливістю до зовнішніх факторів, принципове значення має ефективне функціонування режиму регулювання валютного курсу. Забезпечення стійкого економічного зростання, підвищення рівня життя населення потребує постійного вдосконалення валютної системи країни.

Валютний курс має двояку природу, оскільки не існує точної його величини, яка була б вигідна усім учасникам економічних відносин: підвищення і зниження валютного курсу збільшує прибутки одних сторін, залишаючи у програші інших.

Таким чином, враховуючи нестабільність і непостійність сучасної економічної ситуації в Україні та за кордоном, управлінський персонал підприємств та їх працівники особливу увагу повинні приділяти змінам валютного курсу та проводити аналіз факторів, що здійснюють на нього вплив з метою отримання можливості передбачення майбутніх подій, що забезпечить уникнення значних втрат.

В свою чергу, для стабілізації ситуації на валютному ринку і недопущення надмірних курсових стрибків необхідні такі умови: посилення ролі НБУ в процесах курсоутворення шляхом як активних валютних інтервенцій, так і підвищення жорсткості правил торгівлі на валютному ринку; розвитку механізмів управління гнучким валютним курсом з метою недопущення його

різких стрибків і збереження оптимальної динаміки реального обмінного курсу гривні шляхом зниження темпів інфляції також суттєве посилення ролі валютних обмежень у системі валютного регулювання НБУ до моменту стабілізації ситуації на ринку.

РОЗДІЛ 3.

АНАЛІЗ ТА АУДИТ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ

3.1. Мета, завдання та інформаційні джерела аналізу грошових коштів в іноземній валюті

Майно підприємств, придбане за рахунок коштів в іноземній валюті, при складанні звітності не переоцінюється (основні засоби, нематеріальні активи та інші матеріальні цінності). Не підлягають переоцінці також пасиви підприємств (крім кредиторської заборгованості в іноземній валюті і заборгованості по кредитах банків та інших позиках, а також залишок цільового фінансування з бюджету в іноземній валюті). Тобто курсові різниці не визначаються по рахунках: 10 «Основні засоби», 11 «Інші необоротні матеріальні активи», 12 «Нематеріальні активи», 20 «Виробничі запаси», 28 «Товари», 40 «Статутний капітал», 41 «Пайовий капітал», 42 «Додатковий капітал», 46 «Неоплачений капітал» та ін. Вони відображаються в поточному обліку і звітності в сумах, визначених перерахунком іноземної валюти в діючу на території України національну грошову одиницю України за відповідним курсом НБУ на дату зарахування цих активів і пасивів на баланс підприємства. Контроль за валютними операціями, які здійснюються резидентами і нерезидентами через уповноважені банки, забезпечують ці банки, а ДПАУ здійснює фінансовий контроль за валютними операціями резидентів і нерезидентів на території України. Обмінні пункти наявність і рух національної та іноземної валюти ведуть на рахунку 30 «Каса» за субрахунками: 301 «Каса в національній валюті» та 302 «Каса в Іноземній валюті» [2].

Придбання обмінним пунктом іноземної валюти у зв'язку з різницею курсу купівлі (за яким придбається валюта обмінним пунктом у громадян і який встановлюється самим підприємством) і курсом НБУ (за яким іноземна валюта має відображатися в бухгалтерському обліку) приводить до створення сумової різниці, яку згідно з національним Планом рахунків передбачено обліковувати в складі доходів і витрат операційної діяльності. Суморізниця (валютна маржа)

може бути як позитивної (обліковується в доходах операційної діяльності), так і негативною (обліковується у витратах операційної діяльності). Звідси вартість купленої іноземної валюти за курсом НБУ, що діяв на дату придбання, з оплатою із каси в національній валюті (гривнях) відображається записом по дебету рахунка 302 «Каса в іноземній валюті» і кредиту рахунка 301 «Каса в національній валюті». В разі перевищення курсу НБУ над покупною вартістю придбаної іноземної валюти на суму різниці роблять запис по дебету рахунка 302 «Каса в Іноземній валюті» і кредиту рахунка 714 «Доход від операційної курсової різниці».

Вартість проданої (обмінної) іноземної валюти - списується на інші витрати операційної діяльності записом по дебету рахунка 942 «Собівартість реалізованої іноземної валюти» в кореспонденції з кредитом рахунка 302 «Каса в іноземній валюті».

Грошові кошти в національній валюті, одержані від продажу (обміну) іноземної валюти, зараховуються до інших доходів операційної діяльності в кореспонденції з кредитом рахунка 711 «Доход від реалізації іноземної валюти».

Витрати, пов'язані із забезпеченням діяльності обмінних валютних пунктів (заробітна плата, орендна плата, охорона, транспорт тощо), протягом місяця обліковуються на дебеті рахунка 93 «Витрати на збут» у кореспонденції з кредитом відповідних рахунків (66 «Розрахунки з оплати праці», 65 «Розрахунки за страхуванням», 685 «Розрахунки з іншими кредиторами та ін.).

Наприкінці звітного періоду одержаний обмінним пунктом від реалізації (обміну) іноземної валюти доход списується на фінансові результати записом по кредиту рахунка 791 «Результат основної діяльності» в кореспонденції з дебетом рахунків 71 і «Доход від реалізації іноземної валюти».

На дебет рахунка 791 «Результат основної діяльності» списують собівартість проданої валюти (з кредиту рахунка 942 «Собівартість реалізованої іноземної валюти») і витрати, пов'язані з діяльністю обмінного пункту (з кредиту рахунка 93 «Витрати на збут»). За даними рахунка 791 «Результат основної діяльності» визначають фінансовий результат (прибуток чи збиток) операційної

діяльності обмінного валютного пункту за звітний період, який списують відповідними записами на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

Перевіряючи операції з іноземною валютою аудитор необхідно з'ясувати наступні питання:

- необхідність, законність, достовірність та доцільність придбання чи продажу валюти;
- умови придбання (продажу);
- повноту відображення витрат на придбання валюти (комісійний збір до Пенсійного фонду);
- правильність документального оформлення операцій з купівлі-продажу іноземної валюти та відображення їх у регістрах бухгалтерського обліку;
- правильність складання кореспонденції рахунків, визначення результатів від продажу або купівлі іноземної валюти;
- правильність віднесення на валові витрати чи доходи сум, якими оперують у процесі купівлі-продажу іноземної валюти, а також правильність визначення балансової вартості іноземних валют. Рахунки в іноземній валюті відкриваються на будь-яких рахунках Плану рахунків бухгалтерського обліку, де можуть враховуватися операції в іноземній валюті. При цьому облік операцій в іноземній валюті ведеться на тих самих рахунках другого порядку, на яких обліковуються операції в гривнях, з відкриттям окремих особових рахунків у відповідних валютах.

У номер особового рахунку, що відкривається для обліку операцій в іноземній валюті, включається тризначний код відповідної іноземної валюти відповідно до класифікатором валют. Російський рубль, наприклад, має код - 643, долар США - 840, Євро - 978.

За дебетом рахунка відображається надходження готівки в гривнях та іноземній валюті за операціями згідно з нормативними актами.

В аналітичному обліку ведуться окремі особові рахунки: по операційній

касі кредитної організації (філії), за окремими внутрішнім структурним підрозділам і по сховищ цінностей, а також за видами валют, з обліку авансів готівки, виданих (отриманих) для здійснення касового обслуговування населення в післяопераційний час кредитної організації, у вихідні, неробочі святкові дні.

Вчинення обмінних операцій та відображення їх в обліку проводяться в порядку, встановленому нормативними актами.

В аналітичному обліку ведуться окремі особові рахунки по кожному обмінного пункту і виду валют.

За дебетом рахунка відображаються готівкові грошові кошти в іноземній валюті, що надходять в операційну касу в порядку підкріплень від кредитної організації, від юридичних і фізичних осіб для зарахування на свої банківські рахунки, депозитні і інші рахунки, а також суми, які надходять для зарахування до доходів бюджетів, та інші надходження готівкових коштів, передбачені правилами здійснення розрахунків готівкою грошовими засобами, відповідно - у кореспонденції з банківськими рахунками клієнтів, рахунків з обліку доходів бюджетів, рахунків з обліку доходів кредитних організацій. Отримані підкріплення в обліку відображаються в кореспонденції з рахунками з обліку каси, грошових коштів у дорозі, а інші надходження - в кореспонденції з відповідними рахунками.

За кредитом рахунку відображається списання грошових коштів в іноземній валюті при здійсненні операцій з видачі юридичним і фізичним особам готівкових грошових коштів на виплату заробітної плати, стипендій, пенсій, допомог, на відрядження, господарських та інших витрат, при погашенні цінних паперів та їх придбання у фізичних осіб, при інкасуванні кредитною організацією після закінчення операційного дня грошової готівки та інших цінностей, в кореспонденції з рахунками клієнтів кредитної організації, рахунками з обліку кредитів фізичних осіб, цінних паперів, каси, грошових коштів, відправлених у інші кредитні організації, підрозділу своєї кредитної організації.

3.2. Методика аналізу руху грошових коштів в іноземній валюті

В аналітичному обліку ведуться особові рахунки по кожній операційній касі, що знаходиться поза приміщенням кредитної організації, і за видами валют.

Рахунки аналітичного обліку в іноземній валюті можуть вестися за рішенням банку одним із двох способів:

- 1) у подвійному вимірі - в іноземній валюті за видами валют і його еквіваленті;
- 2) тільки в іноземній валюті.

Як правило, банки обирають перший варіант. Синтетичний облік валютних операцій ведеться тільки в гривнях. Завдяки цьому, в бухгалтерському балансі на одному і тому ж рахунку відображається загальне сальдо в гривнях, яке складається з сальдо по всіх особових рахунках, відкритим у валюті РФ, і рублевих еквівалентів валютного сальдо за відповідними особових рахунках у всіх інших іноземних валютах за курсом Банку Росії на дату складання балансу. Разом з тим банки мають можливість поряд з єдиним (рублевих) балансом одночасно складати аналогічні за структурою баланси в різних іноземних валютах.

Відображення в бухгалтерському обліку фінансово-господарських операцій в іноземній валюті здійснюється у грошовій одиниці, яка діє на території України, в сумах, що визначаються шляхом перерахунку іноземної валюти за офіційним курсом Національного банку України на дату виписки розрахунково-грошового документа. Залишки коштів підприємств, організацій на валютних рахунках, у касі, інші кошти (включаючи грошові документи), цінні папери, дебіторська заборгованість в іноземній валюті відображаються у звітності у грошовій одиниці, що діє в Україні, в сумах, визначених за офіційним курсом Національного банку України на останнє число звітного періоду. Одночасно вказані записи здійснюються у валюті розрахунків і платежів (по

кожній іноземній валюті).

Бухгалтерський облік наявності і руху іноземної валюти ведеться на рахунку «Поточні рахунки в іноземній валюті», аналітичний облік операцій на якому організується по кожному з відкритих у банках рахунків для збереження коштів в іноземній валюті, а також на окремих субрахунках рахунка «Каса», «Розрахунки з підзвітними особами». Записи на рахунках «Поточні рахунки в іноземній валюті», «Каса» і «Розрахунки з підзвітними особами» проводяться на підставі виписок банків та розрахунково-платіжних документів, по яких одержані або оплачені суми в іноземній валюті.

На кожному із рахунків в аналітичному обліку має бути забезпечено облік кожної валюти за номіналом, курсом дня, враховано різницю між попереднім і поточним курсом (курсова різниця) та визначення в українській валюті [4].

Залишки грошових коштів підприємства на валютному рахунку відображаються в національній валюті України в сумах, визначених за офіційним курсом Національного банку України на дату здійснення операції в іноземній валюті, а при складанні звітності - на останнє число звітного періоду. Одночасно операції в іноземній валюті відображаються у валюті розрахунків і платежів.

Аналітичний облік коштів на валютному рахунку ведеться по кожному із відкритих у банках рахунків іноземних валют.

Бухгалтерський облік іноземної валюти на рахунках в установах банків ведеться підприємствами на рахунку «Поточні рахунки в іноземній валюті».

Різниця між оцінкою в українській валюті активів і пасивів, вартість яких виражена в іноземній валюті, обчислений виходячи з курсу Національного банку України на дату проведення розрахунків або на дату складання бухгалтерської звітності за звітний період, та оцінкою в українській валюті цих активів і пасивів виходячи з курсу Національного банку України на дату відображення їх у бухгалтерському обліку у звітному періоді, або на дату складання бухгалтерської звітності за попередній період для цілей бухгалтерського обліку, вважається курсовою різницею.

Курсові різниці у бухгалтерському обліку і звітності відображаються у тому звітному періоді, до якого належить дата розрахунку або за який складається бухгалтерська звітність.

Курсові різниці підприємствами і організаціями відображаються окремо на рахунку «Інші операційні доходи».

Іноземна валюта в касі підприємства відображається у бухгалтерському обліку як у номінальних величинах валюти, так і у грошовій одиниці, яка діє на території України - гривнях.

До каси іноземна валюта може надходити з валютного рахунку у банку, від покупців, як оплата проданого товару (виконаних робіт, наданих послуг) підприємством, від підзвітних осіб як залишок не використаного авансу. З каси валюта може вноситись до банку - на валютний рахунок, видаватись у підзвіт для покриття витрат на відродження за кордон або, у випадках, дозволених законодавством, стороннім організаціям в оплату їх продукції (послуг).

Оцінка операції по надходженню (вибуттю) валюти здійснюється за офіційним валютним (обмінним) курсом Національного банку України, що діє на дату оприбуткування (видатку) валюти.

Документальне оформлення обліку цих операцій аналогічне обліку української валюти в касі. Для кожного найменування іноземної валюти відкривається окрема касова книга.

Аналітичний облік руху іноземної валюти в касі підприємства здійснюється по кожному найменуванню валюти (долари США, марки Німеччини, рублі РФ тощо).

Синтетичний облік ведеться по рахунку «Каса» в розрізі субрахунків, відкритих по найменуваннях іноземної валюти. Відхилення, які пов'язані зі зміною курсу іноземної валюти, відображаються на рахунку в кореспонденції з рахунком «Фінансові результати». Оформити курсові відхилення можна бухгалтерськими довідками.

Видача іноземної валюти в підзвіт працівникам підприємства здійснюється переважно для покриття витрат на закордонне відрядження. Заборгованість

працівника враховується у валюті, яку було йому видано та у гривнях за офіційним курсом Національного банку України.

Аналітичний облік валютної заборгованості підзвітних осіб аналогічний обліку розрахунків з підзвітними особами в національній валюті. На підставі авансових звітів підзвітної особи з прикладеними до них документами погашається її валютна заборгованість підприємству і визначається сальдо розрахунків за цими операціями. При цьому, якщо видана вільно конвертована валюта обмінювалася в країні відрядження на місцеву валюту і останньою робилися необхідні виплати, то витрати переводяться у видану в підзвіт валюту за крос-курсом, який склався між цими валютами виходячи з офіційного курсу НБУ на дату складання звіту.

Облік дебіторської заборгованості в іноземній валюті за побудовою аналогічний обліку заборгованості у національній валюті. Сума боргу відображається у валюті, якою повинен розрахуватися дебітор та у національній валюті шляхом перерахунку суми заборгованості за офіційним валютним (обмінним) курсом Національного банку, що діяв на дату її виникнення (балансова вартість заборгованості), і не підлягає перерахунку у зв'язку зі зміною обмінного курсу гривні протягом звітного періоду (кварталу).

У разі, коли така заборгованість продається (погашається) протягом звітного періоду, вартість такої заборгованості визначається шляхом перерахунку її суми в гривні за офіційним валютним курсом НБУ, що діяв на дату такого продажу (погашення).

Для обліку операцій в іноземній валюті на рахунках у банку використовується субрахунок 312 «Поточний рахунок в іноземній валюті», до якого на підприємствах, як правило, відкривають аналітичні рахунки (субрахунки другого порядку) :

- 3121 «Валютний рахунок у країні»;
- 3122 «Валютний рахунок за кордоном»;
- 3123 «Транзитний валютний рахунок».

Записи на субрахунку 312 здійснюються на підставі виписок банку з

валютних рахунків, які, як правило, відображають операції у валюті й у гривнях.

Безумовно, що для відбиття операцій використовуються належними чином оформлені документи, а саме:

- технічна документація - паспорт на машини й устаткування, інструкції з монтажу;
- товарно-супроводжувальна документація - сертифікати якості, пакувальні листи, комплектувальні відомості;
- транспортно-експедиторська та страхова документація - залізничні накладні, коносаменти тощо;
- складська документація - приймальні акти порту, докові розписки про приймання товарів тощо;
- митна документація - вантажні митні декларації, довідки про сплату мита та митних зборів, податку на додану вартість;
- розрахункові документи - рахунки-фактури, розрахункові специфікації, векселі, платіжні доручення тощо.

У методичному плані відображення операцій на субрахунку 312 здійснюється аналогічно з записами на субрахунку 311, тобто залишок валюти та її надходження оформлюється за дебетом, списання - за кредитом, у кореспонденції з різними рахунками відповідно до змісту операції.

У регістрах бухгалтерського обліку записи валютних операцій робляться одночасно у валюті та в гривнях (у чисельнику зазначається валюта, у знаменнику - гривні за курсом НБУ).

У зв'язку з тим, що курс гривні до іноземної валюти змінюється, валютні операції переоформлюються і це впливає на методику обліку.

Методичні засади обліку операцій в іноземній валюті регламентуються П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів».

Згідно з цим положенням під час первинного відображення валютної операції застосовується валютний курс на дату здійснення операції (дата визнання активів, зобов'язань, капіталу, доходів і витрат).

Статті балансу, які формуються в результаті валютних операцій,

перераховуються в гривні залежно від того, є ці статті монетарними чи немонетарними.

У П(С)БО 21 визначено, що монетарні статті - статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи й зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (визначеній) сумі грошей чи їхніх еквівалентів.

Таким чином, до монетарних статей належать грошові кошти та їхні еквіваленти, дебіторська й кредиторська заборгованість, яка буде погашена грошовими коштами (або їхніми еквівалентами), і фінансові інвестиції.

До немонетарних належать інші статті. Це основні засоби, нематеріальні активи, запаси, дебіторська та кредиторська заборгованість за бартерними (товарообмінними) операціями або щодо яких здійснюється взаємозалік, сплачені й отримані аванси за матеріальні цінності, витрати та доходи майбутніх періодів, статті власного капіталу.

Згідно з П(С)БО 21 сума авансу (попередньої оплати) в іноземній валюті, перерахована нерезидентам як платежі для придбання немонетарних активів (основних засобів, запасів тощо) й отримання робіт і послуг, під час включення до вартості цих активів перераховується в гривні з застосуванням валютного курсу на дату сплати авансу.

У процесі здійсненні авансових платежів постачальникові в іноземній валюті частинами та одержання частинами від постачальника немонетарних активів (робіт, послуг) їхня вартість визначається за сумою авансових платежів із застосуванням валютних курсів, виходячи з послідовності здійснення авансових платежів.

Сума авансу (попередньої оплати) в іноземній валюті, одержана від нерезидентів як сплати за постачання готової продукції, товарів, інших активів, виконання робіт і послуг, при включенні до складу доходу звітного періоду перераховується в гривні з застосуванням валютного курсу на дату одержання авансу. У разі одержання від покупців авансових платежів у іноземній валюті частинами та відвантаження частинами покупцеві немонетарних активів (робіт, послуг) дохід від реалізації цих активів визначається за сумою авансових

платежів із застосуванням валютних курсів, виходячи з послідовності одержання авансових платежів.

Згідно з П(С)БО 21 на кожну дату балансу:

- монетарні статті в іноземній валюті відображаються з використанням валютного курсу на дату балансу;
- немонетарні статті, які відображені за історичною собівартістю й зарахування яких до балансу пов'язано з операцією в іноземній валюті, відображаються за валютним курсом на дату здійснення операції;
- немонетарні статті за справедливою вартістю в іноземній валюті відображаються за валютним курсом на дату визначення цієї справедливої вартості.

При перерахунку внаслідок зміни валютних курсів виникає курсова різниця.

Згідно з П(С)БО 21 курсова різниця - це різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти за різних валютних курсів.

Визначення та відображення в обліку курсових різниць за монетарними статтями в іноземній валюті проводиться на дату здійснення розрахунків і на дату балансу.

Курсові різниці від перерахунку грошових коштів у іноземній валюті та інших монетарних статей операційної діяльності відображаються в складі інших операційних доходів або витрат з використанням, відповідно, субрахунків 714 «Дохід від операційної курсової різниці» і 945 «Втрати від операційної курсової різниці».

Курсові різниці від перерахунку монетарних статей про інвестиційну та фінансову діяльність відображають у складі інших доходів або витрат з використанням, відповідно, субрахунків 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці» та 974 «Втрати від неопераційних курсових різниць».

Валютний ринок України, як і валютні ринки більшості країн світу, значною мірою відображає стан економіки країни. Його коротка (за світовими мірками) історія представлена кількома періодами, коли застосовувалися різні

підходи до його регулювання. Формування валютного ринку в Україні безпосередньо пов'язане з процесами розбудови української держави та реформуванням її економіки [7].

Для здійснення аналізу доларизації економіки використовують такі показники, як: доларизація грошової маси, доларизація депозитів, доларизація кредитів. Відповідно до неї, рівень доларизації економіки визначають на підставі співвідношення депозитів у іноземній валюті до грошової маси.

Високоризикованою вважають економіку країни, якщо значення цього показника перевищує 30%. Рівень доларизації економіки України, розрахований за методикою МВФ, є високим, що створює загрозу до зниження ліквідності національної грошової одиниці [8].

Доларизація негативно впливає не тільки на стан валютного ринку, але й на економіку України в цілому. Це неможливість повернення валютних кредитів фізичними та юридичними особами, загроза стабільності українських банків, збільшення державного боргу, вплив ліквідності з країни, неспроможність НБУ втримати курс гривні.

Високий рівень доларизації економіки України веде до виникнення валютних ризиків у разі різких коливань валютного курсу гривні, що ми спостерігаємо на сучасному етапі розвитку внутрішнього валютного ринку. З метою стабілізації валютного ринку України Національний банк має вирішити проблеми щодо прийняття нового валютного законодавства. Нині в Україні немає єдиного нормативного документа, який поєднував би в собі всі аспекти валютного регулювання і контролю. В існуючій нормативній літературі не існує чіткого розподілу функцій валютного регулювання та валютного контролю між державними органами, не визначено механізми встановлення режиму валютного курсу, що, у свою чергу, ускладнює можливість прогнозувати валютний ринок [17].

3.3. Методика аудиту операцій з грошовими коштами в іноземній валюті

Перевіряючи надходження грошей до каси з валютного рахунку, потрібно звірити записи в касовій книзі, спеціальних заявках, касових ордерах та виписках банку, а також перевірити повноту і своєчасність оприбуткування валюти з банку. При цьому доцільність проведених операцій перевіряється наявністю розпорядчих документів. Перевіркою видаткових касових документів установлюється правильність списання і законність витрачання готівки в касі. Оскільки головним каналом руху готівкової іноземної валюти є видача коштів на закордонні відрядження, перевіряється наявність розпорядчих документів та правильність складання авансових звітів, відповідність сум, зазначених у них, даним виправдовувальних та розпорядчих документів, а також правильність арифметичних дій у них.

Правильність, повнота і своєчасність внесення готівки іноземної валюти в банк перевіряється через зіставлення записів у касовій книзі, видаткових касових документах, заявках на внесення готівки в банк та виписках банку. Особлива увага звертається на правильність арифметичних підрахунків у касових документах, виведення залишків на кінець дня в касовій книзі, правильність перенесення залишків з попереднього звіту в наступний як в іноземній валюті, так і в оцінці грошової одиниці України. Безготівкові валютні кошти підприємств зберігаються на рахунках у банках.

Завданнями перевірки операцій на валютному рахунку підприємств є:

- установлення кількості відкритих і використовуваних рахунків для розрахунків та законності здійснення операцій за кожним із них;
- перевірка своєчасності, достовірності, законності та доцільності здійснення операцій з надходження та списання коштів;
- дотримання стану платіжної дисципліни за укладеними договорами;
- обґрунтованість отримання і використання кредитів та позик, своєчасності їх погашення.

Джерелами інформації для аудиторської перевірки є:

- виписки банків за валютним рахунком та додані до них документи (заяви на внесення та отримання готівки, копії платіжних доручень, заяв на акредитив,

інкасових доручень, платіжних вимог);

- облікові реєстри по рахунку 31;
- інші документи, в яких відображені операції, пов'язані з рухом коштів.

Аудитору необхідно з'ясувати насамперед, скільки і які рахунки в іноземній валюті має підприємство, а також правильність відкриття валютних рахунків згідно з законодавством і тільки тоді починати перевірку руху коштів за кожним із них.

Операції на рахунку у банках перевіряються за їх виписками, при цьому перевіряється їх наявність і правильність перенесення залишків зіставленням залишків на кінець дня та на початок дня за кожною наступною випискою. Зіставлення цих виписок та документів, що подаються разом з ними, а також записів у відповідних облікових реєстрах дає можливість виявити порушення та зловживання.

Аудитором перевіряється достовірність, законність, господарська доцільність та економічна ефективність операцій на рахунку в іноземній валюті, а також правильність перенесення даних з виписок банку до журналу та відомості до нього. Доцільно проводити взаємозвіряння даних журналу з даними інших реєстрів аналітичного та синтетичного обліку та перевіряти правильність арифметичних дій у журналі та відомості, що додається до нього. Значну увагу аудитор повинен приділити правильності складання кореспонденції за операціями на рахунках в іноземній валюті [6].

Основною метою аудиту валютних операцій в іноземній валюті є:

- перевірка стану збереження наявності коштів у касі;
- дотримання правил зберігання валютних коштів;
- організація ведення касових операцій згідно з чинним законодавством;
- перевірка своєчасності і повноти оприбуткування коштів;
- перевірка законності витрачання коштів за цільовим призначенням;
- перевірка правильності перерахунку іноземної валюти в національну за курсом, установленим НБУ на день перерахунку чи здійснення валютної операції;

- перевірка достовірності обліку та ефективності внутрішнього аудиту коштів.

Наявність валютних коштів у касі перевіряють окремо від наявності грошових коштів у національній валюті. Це ж стосується і перевірки касових документів.

Оскільки валютні операції мають таку особливість, як поява курсових різниць під час їх здійснення, особливо ретельно слід перевіряти правильність перерахування їх за курсом НБУ, установленим на дату перерахунку чи на дату виконання операції.

Після інвентаризації валютних коштів у касі необхідно зробити формальну перевірку касової документації, для того щоб з'ясувати:

- правильність ведення касової книги та відповідність записів у касовому звіті та касовій книзі;
- правильність оформлення прибуткових та видаткових касових ордерів, їх достовірність, законність, доцільність, економічну ефективність;
- достовірність записів у касовий звіт на підставі первинних документів;
- правильність складання журналу прибуткових та видаткових касових ордерів;
- наявність договору на повну матеріальну відповідальність;
- дотримання ліміту готівки в касі.

Як і під час аудиту касових операцій, під час аудиту операцій на рахунках в іноземній валюті необхідно простежити за правильністю відображення в обліку курсових різниць та правильністю паралельного обліку в різних валютах.

Слід зазначити, що з боку держави валютні операції підприємств контролюють банки, які їх обслуговують. Саме вони через зарахування всіх валютних надходжень на транзитний валютний рахунок здійснюють розподіл валютної виручки та продаж відповідної її частини. Купівля іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку проводиться за цільовим призначенням (за умови наявності зовнішньоекономічного контракту) і контролюється установами банків.

Облік продажу та купівлі іноземної валюти в банку ведеться підприємствами за рахунком 33 «Інші кошти» субрахунку 333 «Кошти в дорозі». Під час перевірки операцій з валютою аудитор з'ясовує:

- необхідність, законність, достовірність та доцільність придбання чи продажу валюти;
- умови придбання (продажу);
- повноту відображення витрат на придбання валюти (комісійний збір до пенсійного фонду);
- правильність документального оформлення операцій з купівлі-продажу іноземної валюти та відображення їх у регістрах бухгалтерського обліку;
- правильність складання кореспонденції рахунків, визначення результатів від продажу або купівлі іноземної валюти;
- правильність віднесення на валові витрати чи доходи сум, якими оперують у процесі купівлі-продажу іноземної валюти, а також правильність визначення балансової вартості іноземних валют.

За необхідності аудитор може проводити взаємозвіряння з банківськими установами, а також перевіряти достовірність документів, що підтверджують рух валютних коштів та договори зовнішньоекономічного призначення.

Під час аудиту валютних операцій особлива увага повинна приділятися дотриманню чинного законодавства при їх здійсненні. Перевіряються всі валютні рахунки, відкриті підприємством у банках. Попередньо звіряються залишки на рахунках за виписками банку і за обліковими регістрами, а також обороти і залишки за рахунками в облікових регістрах і в Головній книзі. За наявності розбіжностей з'ясовуються їх причини.

Перевіряючи валютні операції, аудитор мусить знати, що вартість майна і зобов'язань, виражена в іноземній валюті, для відображення в обліку підлягає перерахунку в гривні за курсом НБУ на певну дату. Аудитор також повинен перевірити правильність відображення в обліку курсових і сумових різниць, повноту і своєчасність зарахування валютної виручки організацій-експортерів, для чого її суму порівнюють із вартістю експорту товарів.

Висновки за розділом 3:

Основними завданнями аудиту коштів у іноземній валюті є: перевірка правильності використання підзвітних сум і оформлення документів, доданих до фінансових звітів, а також своєчасності повернення невитрачених сум. Крім того, завданням аудиту є: виявлення незаконних і недоцільних з господарського погляду витрат.

Джерелами аудиту є: накази і розпорядження по підприємству, авансові звіти з прикладеними до них виправдувальними документами про використання підзвітних сум, звіти касира з прикладеними прибутковими і видатковими касовими документами, Головна книга, баланс підприємства, дані аналітичного і синтетичного обліку з рахунка 372 «Розрахунки з підзвітними особами».

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Підсумовуючи все оглянуте, можливо скласти логічний висновок, щодо обліку, аналізу та аудиту коштів у іноземній валюті. Перспективи України на міжнародному валютному ринку з фінансового погляду є негативними. Зменшення валютних резервів, збільшення кредитної заборгованості, девальвація гривні, висока інфляція.

Отже, валюта - це грошова одиниця, що використовується для вимірювання величини вартості товару. В учасників міжнародних економічних відносин постійно виникають потреби або купити, або продати іноземну валюту. Вони здійснюють ці операції через свій банк. Сукупність таких операцій є валютним ринком.

Валютні операції - це операції: пов'язані з переходом права власності на валютні цінності, за винятком тих, що здійснюються між резидентами у валюті України; пов'язані з використанням валютних цінностей у міжнародному обігу як засобу платежу, з передаванням заборгованостей та інших зобов'язань, предметом яких є валютні цінності; пов'язані з ввезенням, переказуванням і пересиланням по території України та вивезенням, переказуванням і пересиланням за кордон валютних цінностей.

Функціонування підприємства значно залежить від нормативної бази, що регулює правові та економічні відносини з державою, з іншими підприємствами та організаціями, з трудовим колективом тощо. Тому одним із важливих питань є огляд нормативно-правової бази з обліку, аналізу та контролю валютних операцій підприємств. Провівши аналіз нормативно-правового забезпечення, бачимо, що питанням обліку, аналізу та контролю валютних операцій приділено не достатньо уваги.

Підставою для бухгалтерського обліку валютних операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій. Первинні документи повинні бути складені під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо – безпосередньо після її закінчення. Для контролю та

впорядкування оброблення даних на підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові документи.

Господарські операції необхідно відображати в облікових регістрах у тому звітному періоді, в якому вони були здійснені.

Від якості складання та оформлення первинних документів в значній мірі залежить повнота та достовірність показників обліку та звітності.

До операцій з іноземною валютою на ТОВ «Магазин круїзів та подорожей» належать:

- операції з продажу та придбання іноземної валюти;
- розрахунки з зовнішньо-економічних операцій;
- операції з готівковою валютою.

Використання в бухгалтерському обліку ТОВ «Магазин круїзів та подорожей» первинних документів можливе лише за умови надання їм юридичної сили та доказовості, тобто при наявності заповнених обов'язкових реквізитів, підписів відповідальних осіб та печаток установ, що передбачені для кожної конкретної форми первинного документу.

Працівники бухгалтерії зобов'язані перевіряти первинні документи на їх відповідність встановленій формі та за змістом.

Особливістю документального оформлення операцій по валютних рахунках для переказу коштів за кордон є оформлення платіжних документів на англійській мові. Платіжні документи виписуються в 2-х примірниках: один - банку, другий - власнику рахунку.

Для систематизації і узагальнення інформації про господарські операції в різних валютах в бухгалтерському обліку проводиться перерахунок іноземних валют в національну валюту України по курсу, встановленому НБУ на дату оформлення розрахунково-платіжних документів.

Бухгалтерський облік наявності і руху іноземної валюти на підприємстві ТОВ «Магазин круїзів та подорожей» ведуть на рахунку 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті». Наявність і рух готівкової іноземної валюти в касі

підприємства ТОВ «Магазин круїзів та подорожей» відображається на рахунку 30 «Каса» по субрахунку 302 «Каса в іноземній валюті».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутинець Т. А., Чижевські Л. В. Бухгалтерський облік: для менеджерів і економістів - Житомир: ПП «РУТА», 2007., с. 189
2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік - Житомир: ПП «РУТА», 2008., С. 176
3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік - Житомир: ПП «РУТА», 2008., С. 196
4. Бутинець Ф. Ф., Малюга Н. М. Бухгалтерський облік - Житомир: ПП «РУТА», 2007., 186
5. Бухгалтерський фінансовий облік. Практикум / За ред. Ф. Ф. Бутинця, Л. В. Чижевської - Житомир: «ЖІТІ», 2004., с. 187
6. Бухгалтерський фінансовий облік. Практикум / За ред. Ф. Ф. Бутинця, Л. В. Чижевської – Житомир: «ЖІТІ», 2004., с. 176
7. Валютний ризик. Поняття валютного ризику та його види [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1754090659748/finansii/valyutniy_rizik
8. Жук О. Валютна складова фінансової безпеки України / О. Жук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naub.ua.edu.ua/2015>
9. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-993>
10. «Міжнародний стандарт фінансової звітності 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408
11. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9. Фонд МСФЗ «Фінансові інструменти», 2018 р., 1 С. – Режим доступу: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/IFRS_9_Ukrainian.pdf
12. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
13. П(с)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», затверджене наказом Мінфіну від 10.08.2000 р. № 193 «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку»
14. Перша Консалтингова Компанія «Приклади та аналіз типових помилок», 2017, <http://firstconsulting.com.ua/articles/161-oblik-operatsii-v-inozemnii-valiuti-pryklady-ta-analiz-typovykh-pomylok>
15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
16. Про систему валютного регулювання і валютного контролю // Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 р. № 15-93.

17. Проблеми розвитку валютного ринку України в контексті забезпечення фінансової безпеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2014_12_16_lutsk/sekcija_7_2014_12_16/problemi_rozvitku_valjutnogo_rinku_ukrajini_v_konteksti_zabezpechennja_ffinansovoji_bezpeki/80-1-0-1201

18. Тернопільський національний економічний університет - Підручник «Фінансовий облік» 2017 р., с. 128-134

19. Федоренко В.Г. «Основи економічної теорії» / Підручник – Видавництво Київ Алерта 2007., с. 103-106

20. Федоренко В.Г. «Основи економічної теорії» / Підручник – Видавництво Київ Алерта 2007., с. 111-112

21.

ДОДАТКИ

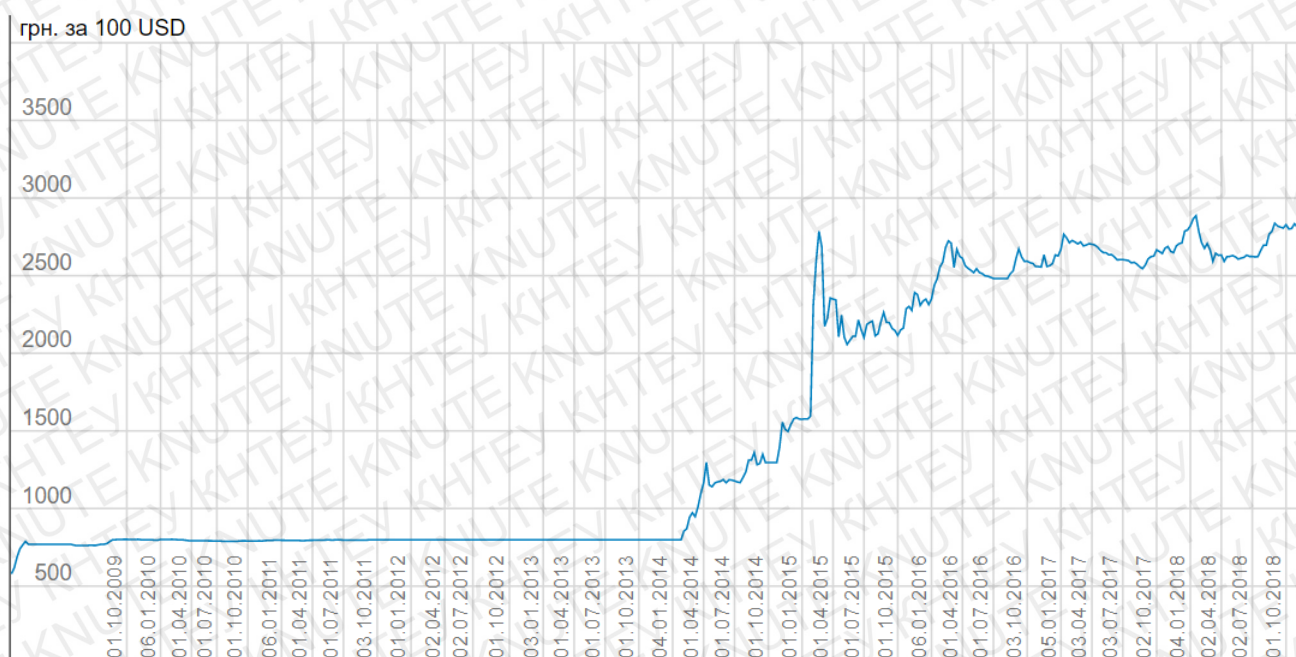

Рис. А.1. Динаміка офіційного курсу гривні до долара США в 2009-2018 рр.

[НБУ <https://index.minfin.com.ua/exchange/nbu/curr/usd/>]

Додаток Б

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ГОЛОВНИЙ МІСЬКИЙ
УПРАВЛІННЯ
У ПОДПРИЄМНИЦТВІ

№ 11 02 14

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Додаток 1
до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

Підприємство **ТОВ "Магазин круїзів та подорожей"**

Територія _____

Організаційно- правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю

Орган державного управління _____

Вид економічної діяльності Діяльність туристичних агентств

Середня кількість працівників **7**

Одиниця виміру: **тис. грн**

Адреса, телефон Спаська, буд. 12/В, м. КИІВ, 04070

Дата(рік,місяць,число) за ЄДРПОУ за КОАТУУ за КОПФГ за КОДУ за КВЕД

Коди					
2	0	1	3	1	2
38091419					
8038500000					
240					
0					
79.11					

5001397

1.Баланс		Форма № 1-м	Код за ДКУД	1801006
на	31.12.2013	2013	р.	
АКТИВ		Код	На початок	На кінець
1	2	рядка	звітного року	звітного періоду
I. Необоротні активи				
Незавершені капітальні інвестиції	020	-	-	-
Основні засоби:				
залишкова вартість	030	7,3	-	-
первісна вартість	031	8,3	-	-
знос	032	(1,0)	(-)	(-)
Довгострокові біологічні активи:				
справедлива (залишкова) вартість	035	-	-	-
первісна вартість	036	-	-	-
накопичена амортизація	037	(-)	(-)	(-)
Довгострокові фінансові інвестиції	040	-	-	-
Інші необоротні активи	070	-	-	-
Усього за розділом I	080	7,3		
II. Оборотні активи				
Виробничі запаси	100	-	-	2,9
Поточні біологічні активи	110	-	-	-
Готова продукція	130	-	-	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:				
чиста реалізаційна вартість	160	-	-	-
первісна вартість	161	-	-	-
резерв сумнівних боргів	162	(-)	(-)	(-)
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	170	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	-	-	442,8
Поточні фінансові інвестиції	220	-	-	-
Грошові кошти та їх еквіваленти:				
в національній валюті	230	7,3	-	1,0
у тому числі в касі	231	-	-	-
в іноземній валюті	240	-	-	-
Інші оборотні активи	250	-	-	-
Усього за розділом II	260	7,3		446,7
III. Витрати майбутніх періодів	270	-	-	-
IV. Необоротні активи та групи вибуття	275	-	-	-
Баланс	280	14,6		446,7

ПАСИВ	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	1,0	1,0
Додатковий капітал	320	-	-
Резервний капітал	340	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	-	-
Неоплачений капітал	360	(-)	(-)
Усього за розділом I	380	1,0	1,0
II. Забезпечення наступних витрат і цільове фінансування	430	-	-
III. Довгострокові зобов'язання	480	-	-
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	-	-
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	-	-
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	3,4	433,9
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з бюджетом	550	0,7	4,3
зі страхування	570	3,0	2,3
з оплати праці*	580	6,5	5,2
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу	605	-	-
Інші поточні зобов'язання	610	-	-
Усього за розділом IV	620	13,6	445,7
V. Доходи майбутніх періодів	630	-	-
Баланс	640	14,6	446,7

* З рядка 580 графа 4

Прострочені зобов'язання з оплати праці

(665)

-

2. Звіт про фінансові результати за Рік 2013

Форма № 2-м
Код за ДКУД

1801007

СТАТТЯ	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	2 300,0	1 729,2
Непрямі податки та інші вирахування з доходу	020	(-)	(-)
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (010-020)	030	2 300,0	1 729,2
Інші операційні доходи	040	-	-
Інші доходи	050	-	-
Разом чисті доходи (030+040+050)	070	2 300,0	1 729,2
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	080	(1 738,2)	(1 611,6)
Інші операційні витрати	090	(561,8)	(-)
у тому числі:	091	-	-
	092	-	-
Інші витрати	100	(-)	(117,6)
Разом витрати (080+090+100)	120	(2 300,0)	(1 729,2)
Фінансовий результат до оподаткування (070-120)	130	-	-
Податок на прибуток	140	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (130-140)	150	-	-
Забезпечення матеріального заохочення	160	-	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції та дохід від зміни вартості поточних біологічних активів	201	-	-
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції та витрати від зміни вартості поточних біологічних активів	202	-	-

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)
(підпис)

Гушенок Д.Д.

(підпис, прізвище)

Гушенок Д.Д.

(підпис, прізвище)

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство
ТОВ "Магазин круїзів та подорожей"
Територія
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю
Вид економічної діяльності Діяльність туристичних агентств
Середня кількість працівників, осіб 5
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком
Адреса, телефон Спаська, буд. 12/В, м. Київ, 04070

Дата(рік,місяць,число)
за ЄДРПОУ
за КОАТУУ
за КОПФГ
за КВЕД

Коди		
2015	01	01
38091419		
8038500000		
240		
79.11		

500-13-97

1.Баланс на 31 грудня 2014 р.

Актив	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006		
	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	-	-
первісна вартість	1011	-	-
знос	1012 (-)	(-)	(-)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	-	-
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	2,9	2,9
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	442,8	250,9
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1,0	1,9
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	446,7	255,7
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	446,7	255,7

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1,0	1,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-	(55,4)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	1,0	-54,4
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	433,9	-
розрахунками з бюджетом	1620	4,3	1,4
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	2,3	-
розрахунками з оплати праці	1630	5,2	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	-	308,7
Усього за розділом III	1695	445,7	310,1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	446,7	255,7

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2014

		Форма № 2-м	Код за ДКУД	1801007
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	
1	2	3	4	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	139,2	109,0	
Інші операційні доходи	2120	-	-	
Інші доходи	2240	-	-	
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	139,2	109,0	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(-)	(-)	
Інші операційні витрати	2180	(194,6)	(140,0)	
Інші витрати	2270	(-)	(-)	
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(194,6)	(140,0)	
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	(55,4)	(31,0)	
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)	
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	(55,4)	(31,0)	

Керівник

(підпис)

Головний бухгалтер

(підпис)

Глушенко Д.Д.

(ініціали, прізвище)

Глушенко Д.Д.

(ініціали, прізвище)

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

Підприємство
ТОВ "Магазин круїзів та подорожей"

Територія Подольського р-ну

Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю

Вид економічної діяльності Діяльність туристичних агентств

Середня кількість працівників, осіб 1

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком

Адреса, телефон Спаська, буд. 12/В, м. Київ, 04070

Дата(рік,місяць,число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

Коди		
2016	01	01
38091419		
8038500000		
240		
79.11		

5001397

1.Баланс на 31 грудня 2015 р.

Форма № 1-м

Код за ДКУД

1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	-	-
первісна вартість	1011	-	-
знос	1012	(-)	(-)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	-	-
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	2,9	2,9
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	250,9	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1,9	2,0
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	255,7	4,9
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	255,7	4,9

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1,0	1,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(55,4)	(77,7)
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	(54,4)	(76,7)
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	-	-
розрахунками з бюджетом	1620	1,4	-
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	308,7	81,6
Усього за розділом III	1695	310,1	81,6
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	255,7	4,9

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2015

Стаття		Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
1	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	11,8	139,0
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	11,8	139,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(-)	(-)
Інші операційні витрати	2180	(34,1)	(194,6)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(34,1)	(194,6)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	(22,3)	(55,6)
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	(22,3)	(55,6)

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)

(підпис)

Глушенко Д.Д.

(ініціали, прізвище)

Глушенко Д.Д.

(ініціали, прізвище)

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Підприємство ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "МАГАЗИН КРУТІВ ТА ПОДОРОЖЕЙ ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ"
Територія Подільського р-ну м. Києва
Організаційно-правова форма господарювання ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
Вид економічної діяльності 79.12
Середня кількість працівників 1
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком
Адреса, телефон 04070, М.КИЇВ, ВУЛ.СПАСЬКА, БУД. 12-в

Дата(рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ
за КОАТУУ
за КОПФГ
за КОДУ
за КВЕД

КОДИ		
2016	12	31
40584258		
8038500000		
240		
79.12		

044 500-13-97

1. Баланс на 31.12.2016 р.

Форма N 1-м		Код за ДКУД		1801006
АКТИВ		Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0.0	0.0	
Основні засоби:	1010	0.0	0.0	
первісна вартість	1011	0.0	0.0	
знос	1012	0.0	0.0	
Довгострокові біологічні активи:	1020	0.0	0.0	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	0.0	0.0	
Інші необоротні активи	1090	0.0	0.0	
Усього за розділом I	1095	0.0	0.0	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	0.0	0.0	
у тому числі готова продукція	1103	0.0	0.0	
Поточні біологічні активи	1110	0.0	0.0	
Дебіторська заборгованість за продукцію товари, роботи, послуги	1125	0.0	0.0	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0.0	0.0	
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.0	0.0	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	0.0	0.0	
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.0	0.0	
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	0.0	19.6	
Витрати майбутніх періодів	1170	0.0	0.0	
Інші оборотні активи	1190	0.0	0.0	
Усього за розділом II	1195	0.0	19.6	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття				
Баланс	1300	0.0	19.6	

ПАСИВ	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	0.0	0.1
Додатковий капітал	1410	0.0	0.0
Резервний капітал	1415	0.0	0.0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	0.0	-1.6
Неоплачений капітал	1425	0.0	0.0
Усього за розділом I	1495	0.0	-1.5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
1595	1595	0.0	0.0
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	0.0	0.0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.0	0.0
товари, роботи, послуги	1615	0.0	0.0
розрахунками з бюджетом	1620	0.0	0.0
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.0	0.0
розрахунками зі страхування	1625	0.0	0.0
розрахунками з оплати праці	1630	0.0	0.0
Доходи майбутніх періодів	1665	0.0	0.0
Інші поточні зобов'язання	1690	0.0	21.1
Усього за розділом III	1695	0.0	21.1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
1700	1700	0.0	0.0
Баланс	1900	0.0	19.6

2. Звіт про фінансові результати
за 2016 р.

		Форма № 2-м	Код за ДКУД	1801007
СТАТТЯ	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	
1	2	3	4	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	61.3	0.0	
Інші операційні доходи	2120	19.2	0.0	
Інші доходи	2240	0.0	0.0	
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	80.5	0.0	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	0.0	0.0	
Інші операційні витрати	2180	82.1	0.0	
Інші витрати	2270	0.0	0.0	
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	82.1	0.0	
Фінансовий результат до оподаткування (2280-2285)	2290	-1.6	0.0	
Податок на прибуток	2300	0.0	0.0	
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	-1.6	0.0	

Керівник

(підпис)

Глушенко Дмитро Дмитрович

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Додаток 1
до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

СПРОЩЕНИЙ ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ суб'єкта малого підприємництва

Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю "МАГАЗИН КРУТІЗІВ ТА ПОДОРОЖЕЙ
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ"

Територія Подільського р-ну м. Києва

Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю

Вид економічної діяльності Діяльність туристичних операторів

Середня кількість працівників 1

Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком

Адреса, телефон 04070, м. Київ, вул. Спаська, буд. 12В

Дата(рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

КОДИ		
2017	12	31
40584258		
8038500000		
240		
79.12		

+380445001397

1. Баланс на 31.12.2017 р.

Форма N 1-мс		Код за ДКУД		1801006
АКТИВ	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Основні засоби:	1010	0.0	0.0	
первісна вартість	1011	0.0	0.0	
знос	1012	(0.0)	(0.0)	
Інші необоротні активи	1090	0.0	0.0	
Усього за розділом I	1095	0.0	0.0	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	0.0	0.0	
Поточна дебіторська заборгованість	1155	0.0	57.0	
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	19.6	7.2	
Інші оборотні активи	1190	0.0	0.0	
Усього за розділом II	1195	19.6	64.2	
Баланс	1300	19.6	64.2	
Пасив				
1	2	3	4	
I. Власний капітал				
Капітал	1400	0.1	0.1	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-1.6	-32.6	
Усього за розділом I	1495	-1.5	-32.5	
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення				
1595	0.0	0.0		
III. Поточні зобов'язання				
Короткострокові кредити банків	1600	0.0	0.0	
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	1615	0.0	0.0	
розрахунками з бюджетом	1620	0.0	0.0	
розрахунками зі страхування	1625	0.0	0.0	
розрахунками з оплати праці	1630	0.0	0.0	
Інші поточні зобов'язання	1690	21.1	96.7	
Усього за розділом III	1695	21.1	96.7	
Баланс	1900	19.6	64.2	

2. Звіт про фінансові результати

за 2017

Форма № 2-мс Код за ДКУД 1801007

	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	79.5	61.3
Інші доходи	2160	96.1	19.2
Разом доходи (2000 + 2240)	2280	175.6	80.5
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(0.0)	(0.0)
Інші витрати	2165	(206.7)	(82.1)
Разом витрати (2050 + 2165)	2285	206.7	82.1

Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	-31.1	-1.6
Податок на прибуток	2300	(0.0)	(0.0)
Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	2310	0.0	0.0
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300 - (+) 2310)	2350	-31.1	-1.6

Керівник

(підпис)

Глушенко Дмитро Дмитрович

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Довідка про впровадження результатів випускної кваліфікаційної роботи

Дана студенту п'ятого курсу факультету обліку, аудиту та інформаційних систем Київського національного торговельно-економічного університету Лікучову Олексію Артемовичу в тому, що матеріали його випускної кваліфікаційної роботи на тему «Облік, аналіз та аудит грошових коштів у іноземній валюті», виконаної на матеріалах підприємства ТОВ «Магазин круїзів та подорожей» розглянуті.

Окремі розробки автора, його висновки і пропозиції становлять певний інтерес і прийняті для практичного використання в діяльності нашого підприємства.

Зокрема:

- визначено напрями удосконалення обліку грошових коштів підприємства з метою підвищення корисності облікової інформації для управління ліквідністю підприємства;
- проведено аналіз грошових коштів у іноземній валюті та складено висновки щодо оптимізації позитивного та негативного грошових потоків підприємства;
 - • досліджено технологію аудиту звіту про рух грошових коштів та запропоновано напрями її удосконалення;
- рекомендації щодо удосконалення організації зовнішнього аудиту фінансових результатів.

В. О.

М. П.

Рецензія на випускню кваліфікаційну роботу*

(*фахівця - практика з бухгалтерського обліку підприємства, матеріали якого були використані під час написання роботи)

Студент Лікучов Олексій Артемович

Тема Облік, аналіз і аудит коштів у іноземній валюті

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Освітній ступінь: магістр

Підприємство ТОВ «Магазин круїзів та подорожей»

Актуальність теми дослідження Міжнародна економічна діяльність суб'єктів господарювання створює умови для їхнього ефективного функціонування в сучасній ринковій економіці і формує об'єктивну основу інтеграції України в світову господарську систему. Відповідно до чинного законодавства всі зовнішньоекономічні розрахунки, пов'язані з експортом і імпортом товарів (робіт, послуг) здійснюються резидентами України (юридичними і фізичними особами, зареєстрованими як підприємці) через уповноважені комерційні банки України, які мають ліцензію НБУ на здійснення валютних операцій. Важлива роль в реалізації цієї задачі відводиться організації бухгалтерського обліку на підприємстві, обліку, контролю та аналізу валютних операцій.

Ступінь використання практичних матеріалів _____

Практична значущість роботи, реальність впровадження пропозицій в практику Практична новизна виконаного дослідження полягає у розробці рекомендацій щодо удосконалення методики, організації обліку та аудиту грошових коштів в іноземній валюті на підприємстві «Магазин круїзів та подорожей», зокрема:

- визначено напрями удосконалення обліку грошових коштів підприємства з метою підвищення корисності облікової інформації для управління ліквідністю підприємства;
- проведено аналіз грошових коштів у іноземній валюті та складено висновки щодо оптимізації позитивного та негативного грошових потоків підприємства;

- конкретизовано методику проведення аудиту грошових коштів підприємства з метою посилення контролю;

- досліджено технологію аудиту звіту про рух грошових коштів та запропоновано напрями її удосконалення.

Достовірність інформації Розділи 2 і 3 написані за матеріалами підприємства «Магазин круїзів та подорожей» у 2018 році, в частині операцій в іноземній валюті.

Загальний висновок і оцінка роботи Робота написана за реальними матеріалами отриманими на підприємстві ТОВ «Магазин круїзів та подорожей»

Посада _____
(П.І.Б.)

“ ”

_____ 201_ р.

_____ (підпис)

М.П.